

Pekka Saarela

Nuorisobarometri 2 / 99

Selvitys 15 – 29 –vuotiaiden suomalaisten nuorten asennoitumisesta vapaa-ajan palveluihin sekä nuorten suhtautumisesta huumeisiin ja niiden käyttöön.

Esipuhe

Vuoden 1999 toisessa nuorisobarometrissä kartoitettiin nuorten suhdetta vapaa-aikaan ja kulttuuriin liittyviin palveluihin sekä mielipidettä kulttuurin yleisestä merkityksestä. Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvät kysymykset ovat osa laajempaa Kulttuuripalveluiden käyttö – tutkimusta. Näiltä osin nuorten vastauksia voidaan verrata muiden väestöryhmien asenteisiin ja arvostuksiin.

Toinen laaja osio barometrissä kuvaa ajankohtaisesti nuorten suhtautumista huumeaineisiin. Huumeiden käyttöön liittyviä kysymyksiä on ollut nuorisobarometrissä aiemminkin. Tämän syksyisessä barometrissä painopiste on käyttöön liittyvien kysymysten sijasta nuorten yleisessä asennoitumisessa huumeita kohtaan.

Vapaa-ajan palveluihin liittyvien tulosten mukaan:

- Nuoret katsovat vapaa-ajan palveluista erityisesti nuorisotoimen tarvitsevan lisää resursseja
- Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotivat) nuorisotoimen lisäresursoinnin tarve korostui osin jopa nuoria voimakkaammin
- Kulttuuripalvelut vastaavat yleisesti nuorten odotuksia ja tarpeita
- Kansainvälistyvässä maailmassa kulttuuri vahvistaa kansallista identiteettiä
- Ulkomaalaiset ovat nuorten mielestä monipuolistaneet suomalaista kulttuuria

Huumeiden ja niiden käytön osalta tuloksissa korostuu:

- Huumeiden saatavuus on helppoa
- Huumeet ovat muodostuneet nuorten mielestä vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi
- Huumeiden käytön rangaistavuuden nuoret haluavat säilyttää myös kannabistuotteiden osalta
- Nuoret suhtautuvat kriittisesti huumeiden käyttöön omassa lähipiirissään
- Yhdeksän kymmenestä nuoresta suhtautuu edelleen omalla kohdallaan ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön tai niiden kokeiluun
- Kielteinen suhtautuminen perustuu huumeiden terveyshaittoihin sekä huumeiden soveltumattomuuteen nuorten elämäntapaan

Nuoret tunnistavat huumeiden muodostuneen vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi ja niiden saatavuuden helpoksi. Kuitenkin yhdeksän kymmenestä nuoresta edelleenkin ilmoittaa suhtautuvansa ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön tai niiden kokeiluun. Huumevalistus ja sekä huumeiden terveyshaittoista tiedottaminen vaikuttaa nuorten kielteiseen asennoitumiseen vahvemmin kuin käytön rangaistavuus. Nuoret suhtautuvat kriittisesti myös oman lähipiirinsä tai julkisuuden henkilöiden huumeiden käyttöön.

Huumeiden saatavuuden helppoudella ja yleisellä mielipiteellä huumeiden muodostumisesta vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi on varmaankin oma syynsä myös kaikkien väestöryhmien haluan kehittää nuorisotoimen palveluita ja niiden sisältöjä. Mielekäs tekeminen ja toiminta voivat muodostua vaihtoehdoksi huumeekokeiluille ja niiden käytölle.

Helsingissä marraskuussa 1999

Nuorisosian neuvottelukunta

Sisältö

1. Johdanto	
2. Vapaa-ajan palveluiden resursointi	5
2.1. Nuorisotyöhön lisää resursseja	5
2.2. Liikunta- ja urheiluharrastukset, musiikkiharrastukset ja kirjastopalvelut	6
2.3. Kulttuuripalvelut naisten suosiossa	8
3. Kulttuuriharrastukset osana vapaa-aikaa	9
3.1. Amerikkalaiset sarjat vahvoilla	9
3.2. Kulttuuri-instituutioiden palvelut nuorten elämässä	11
4. Pitääkö käyttäjien maksaa	14
5. Kulttuurin eri ilmiöt	17
5.1. Kulttuuri ja kansallinen identiteetti	17
5.2. Ulkomaalaiset monipuolistavat kulttuuria	18
5.3. Nuoret ja graffitit	20
5.4. Kulttuuripalvelut vastaavat odotuksia	21
6. Huumeet	24
6.1. Nuorten suhtautuminen huumeiden käytön rangaistavuuteen	24
6.2. Kannabistuotteet vaarallisia terveydelle	26
6.3. Huumeiden saatavuus helppoa	27
6.4. Nuorten suhtautuminen huumeiden käyttöön	29
6.5. Huumeiden käyttö	32
6.6. Huumevalistus vaikuttaa	33

Liite: kysymyslomake

1. Johdanto

Syksyn 1999 nuorisobarometri poikkeaa sekä teemaltaan että toteutukseltaan aiemmista vastaavista barometreistä. Vuodesta 1994 lähtien toteutetuissa barometreissä on selvitetty mm. nuorten suhdetta työhön, työttömyyteen ja koulutukseen sekä nuorten asennoitumista yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja yhteiskunnan ajankohtaisiin kysymyksiin.

Tämän syksyn nuorisobarometri oli osa Kulttuuripalveluiden käyttö - tutkimusta, jossa kohdejoukko muodostui 15 –29 –vuotiaiden ohella 30 – 64 –vuotiaista. Haastattelun sisältö painottui vahvasti kulttuuripalveluiden käyttöön tai yleiseen suhtautumiseen kulttuuripalveluihin ja niiden merkitykseen ihmisten elämän kannalta. Nuorisobarometreissä on aiemmin kysytty nuorten suhtautumista erilaisiin vapaa-aikaan liittyviin palveluihin sekä niiden sisältöihin. Näiltä osin tämän syksyn barometri täydentää aikaisemmin kerättyä materiaalia.

Vapaa-aikaan liittyvien palveluiden osalta nuoret korostavat lähellä omaa elämää ja toimintaa olevien palveluiden merkitystä. Nuorisotoimen palveluiden kehittämiseen nuoret haluaisivat panostettavan lisää resursseja. Toteutetun barometrin mukaan halu nuorisotoimen palveluiden kehittämiseen ei ole ainoastaan nuorilla itsellään vaan myös 30 – 64 –vuotiaiden joukossa halu kehittää ja resursoida nuorisotoimen palveluita on varsin yleinen. Aiemmissa barometreissä nuoriso on saanut listata yhteiskunnallisia palveluita, joista ei missään tapauksessa saisi heidän mielestään leikata. Nuorten keskuudessa yhdeksi tärkeäksi yhteiskunnalliseksi palveluksi, josta heidän mielestään ei saanut leikata, nousi vanhusten huolto. Nyt tämän syksyn haastattelujen tuloksen mukaan vanhemmat ikäryhmät haluaisivat panostettavan nuorisotoimen palveluihin ja niiden lisäresursointiin.

Yksi selittävä seikka halulle panostaa nuorisotoimen palveluihin voi olla yhä vaikeammaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi koetut huumeet ja niiden käytön tai saatavuuden yleistymisen. Syksyn 1999 barometrissä oli varsin laaja joukko kysymyksiä, joilla kartoitettiin nuorten yleistä suhtautumista huumeisiin ja niiden käyttöön sekä syitä, minkä johdosta nuoret suhtautuvat kielteisesti huumeiden käyttöön tai niiden kokeiluun. Huumeiden saatavuus on barometrin antaman tuloksen mukaan varsin helppoa. Kuitenkin aiemmissakin barometreissä esiin tullut nuorten kriittinen ja kielteinen asennoituminen huumeiden käyttöä kohtaan näkyy myös tämän syksyn haastattelun tuloksissa.

Barometrin haastattelut toteutettiin edellisten nuorisobarometriänsä tapaan Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä Nuorisoasian neuvottelukunnan toimesta. Haastattelut suoritettiin pääosin 16. – 27.8.1999. Haastattelun keskimääräinen kesto oli 12 minuuttia. Otos oli 916 suomenkielistä nuorta; haastattelija saatiin kaikkiaan 757. Kadoksi muodostuu siten 17,4 %, mikä on selkeästi suurempi kuin aiemmin pelkästään nuorisolle kohdentuneissa barometreissä. Kulttuuripalvelujen käyttö ei ehkä tutkimuksen aiheena tai niminä puhuttele nuoria vastaajia samalla tavalla kuin aiemmin jo nimensä mukaisesti vain nuorille kohdistettu nuorisobarometri.

2. Vapaa-ajan palveluiden resursointi

2.1. Nuorisotyöhön lisää resursseja

Syksyn 1999 barometrissä haastatelluille nuorille toistettiin vuoden takainen kysymys siitä, mihin nuorten mielestä tulisi panostaa resursseja nykyistä enemmän kansantalouden kehityksen sen salliessa. Vaihtoehtoina tämän syksyn barometrissä nuoret saivat arvioida lisäpanostuksen kohteina liikunta- ja urheiluharrastuksia, nuorisotyötä, kirjastotointa, museoita, musiikkiharrastuksia, teatteriharrastuksia ja kuvataideharrastuksia.

Tärkeimmäksi lisäpanostuksen kohteeksi nuoret nostavat omaa elämäänsä lähellä olevan nuorisotyön. Kaikista haastatelluista yhdeksän kymmenestä (93 %) katsoi tarpeelliseksi lisätä paljon tai jonkin verran nuorisotyön resursointia, mikäli kansantalouteen tulee liikkumavaraa. Sama osuus vastanneista ilmaisi halunsa nuorisotyön lisäresursointiin myös syksyn 1998 barometrissä. Kaikista vastanneista ainoastaan kaksi prosenttia katsoi, ettei nuorisotyö tarvitse kansantalouden sen salliessakaan lainkaan lisäpanostusta. Vastaaajaryhmien välillä saadaan eroja, kun tarkastellaan niiden vastaajien osuutta, jotka haluavat panostettavan erityisen paljon lisää nuorisotyöhön.

Barometriin haastatelluista miehistä 40 % katsoi tarpeelliseksi panostaa paljon nykyistä enemmän nuorisotyöhön kansantalouden sen salliessa. Vastavasti naisten kohdalla nuorisotyöhön merkittävästi nykyistä enemmän resursseja tahtoi kohdentaa lähes kaksi kolmasosaa (63 %) vastanneista. Vastava ero naisten ja miesten välillä tuli esille myös syksyn 1998 haastattelussa. Naisten kohdalla paljon nuorisotyöhön lisäresursointia kaipaavien osuus vain on kasvanut vuoden aikana.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna halukkuus nuorisotyön lisäresursointiin kasvaa iän myötä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä puolet vastanneista katsoi nuorisotyön kaipaavan paljon lisäpanostusta. Ikäryhmässä 25 – 29 –vuotiaat vastaavasti 56 % katsoi nuorisotyön kaipaavan kansantalouden sen salliessa paljon lisää resursseja. Halukkuus panostaa lisää nuorisotyöhön ei rajoitu pelkästään nuorten itsensä ryhmään. Barometriin haastatellussa vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotiaat) kaikista vastanneista 94 % halusi panostettavan nuorisotyöhön joko paljon tai jonkin verran lisää.

Vertailuryhmän sisällä ikäryhmässä 35 – 39 – vuotiaat halukkuus nuorisotyön lisäresursointiin oli suurinta. Tämän ikäryhmän vastanneista 69 % katsoi nuorisotyön kaipaavan paljon lisäresursseja. Samoin ikäryhmässä 50 – 54 – vuotiaat halukkuus nuorisotyön lisäpanostukseen oli korkea; tämän ikäryhmän vastanneista 64 % katsoi nuorisotyön kaipaavan paljon lisää resursseja. Myös vertailuryhmässä tuli esille ero miesten ja naisten välillä suhtautumisessa nuorisotyön resursointiin. Vertailuryhmän naisista 68 % katsoi nuorisotyön kaipaavan paljon lisää panostuksia. Miehistä puolestaan runsas puolet (52%) katsoi nuorisotyön kaipaavan kansantalouden sen salliessa paljon lisää panostuksia.

”Mikäli Suomen kansantalouteen tulee liikkumavaraa, niin olisiko mielestäsi panostettava lisää nuorisotyöhön paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?”

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
kaikki	52%	42%	4%	2%	0%
miehet	40%	51%	6%	3%	0%
naiset	63%	33%	3%	0%	1%
15 – 19 –v	50%	43%	4%	3%	0%
25 – 29 –v	56%	38%	6%	0%	0%
35 – 39 –v	69%	30%	2%	0%	0%
50 – 54 –v	64%	31%	2%	1%	1%

Syksyn 1999 barometrin mukaan nuorisotyöhön lisäresursointia kaipaavat erityisesti myös työttömät tai lomautetut nuoret. Näistä 63 % katsoi nuorisotyön kaipaavan paljon lisäpanostuksia. Palkansaajista sekä opiskelijoista ja koululaisista puolet vastanneista kaipasi nuorisotyöhön paljon lisäpanostuksia.

Barometrin antaman kuvan mukaan nuorisotyöhön ollaan valmiita panostamaan lisää kaikissa ikäryhmissä. Syksyn barometriin haastatellussa vertailuryhmässä halukkuus panostaa nuorisotyöhön lisää ei ole alhaisempaa kuin varsinaisen nuorison keskuudessa. Joissakin vanhemmissa ikäryhmissä halukkuus nuorisotyön lisäresursointiin on jopa suurempaa kuin nuorempien ikäryhmien joukossa.

Nuorilta itseltään kysyttiin kevään 1998 barometrissä mahdollisia säästökohteita, jos kansantalouden tila heikkenee merkittävästi. Tuolloin nuoret olivat kaikkein haluttomimpia leikkaamaan vanhusten huollosta. Nyt puolestaan vanhempi väestöä ilmaisi selkeän halun panostaa nuorten harrastustoimintaan.

2.2. Liikunta- ja urheiluharrastukset, musiikkiharrastukset ja kirjasto-palvelut

Nuorisotyön jälkeen nuoret kokevat barometrin mukaan merkittävänä lisäpanostuksen kohteena myös liikunta- ja urheiluharrastukset. Kaikista nuorista paljon tai jonkin verran lisää liikunta- ja urheiluharrastuksiin halusi barometrin mukaan panostaa 81 % vastanneista. Vuoden takaisessa barometrissä vastaava luku oli 77 %. Liikunta- ja urheiluharrastustenkin kohdalla eroja eri vastaajaryhmien kesken saadaan, kun tarkastellaan paljon lisäpanostusta haluvien osuuksia.

Liikunta- ja urheiluharrastuksiin paljon lisäresursseja tahtovat miehet naisia useammin. Barometriin haastatelluista miehistä kolmannes katsoi liikunta- ja urheiluharrastuksiin voitavan panostaa paljon lisää. Naisista vastaavasti ajatteli vajaa neljännes (24 %) vastanneista. Nuorimmassa haastatellussa

ryhmässä (15 – 19 –vuotiaat) paljon lisäpanostusta liikunta- ja urheiluharrastuksiin kaipasi 29 % vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta liikunta- ja urheiluharrastusten runsaan lisäresursoinnin tarpeen tunnisti neljännes vastanneista.

Vertailuryhmässä paljon tai jonkin verran lisää liikunta- ja urheiluharrastuksiin halusi panostaa kaikista vastanneista 77%. Suurinta halukkuus panostaa lisää liikunta- ja urheiluharrastuksiin on barometrin antaman kuvan mukaan ikäryhmässä 35 – 39 –vuotta. Näistä lähes kolmannes (32%) katsoi liikunta- ja urheiluharrastusten kaipaavan paljon lisäresursointia. Iän myötä liikunta- ja urheiluharrastusten lisäpanostuksen korostaminen laskee. 55- 59 –vuotiaiden joukossa paljon liikunta- ja urheiluharrastuksiin halusi panostaa 24 % vastanneista ja 60 – 64 –vuotiaiden joukossa vastaavasti ajatteli enää 13 % vastanneista.

Nuorisotyön sekä liikunta- ja urheiluharrastusten jälkeen nuoret korostavat lisäpanostuksen kohteina musiikkiharrastuksia sekä kirjastotointoa. Musiikkiharrastuksiin kaikista barometriin haastatelluista nuorista halusi panostaa joko paljon tai jonkin verran lisää yli kaksi kolmasosaa (68 %). Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotiaat) musiikkiharrastuksiin halusi kohdentaa lisäpanostuksia 63 % vastanneista. Musiikkiharrastusten kohdalla ei vuoden aikana ole tapahtunut juurikaan muutoksia nuorten suhtautumisessa. Vuosi sitten kaikista barometriin haastatelluista nuorista musiikkiharrastuksiin halusi panostaa joko paljon tai jonkin verran lisää 67 % vastanneista.

Kirjastotoimen kohdalla nuorista 63 % katsoo tarvittavan lisäpanostuksia, jos kansantalous sen sallii. Kirjastotoimen kohdalla naiset suhtautuvat hivenero miehiä myönteisemmin myös kirjastojen lisäresursointiin. Erottelevaksi tekijäksi suhtautumisessa kirjastojen resursointiin tulee haastateltujen nuorten koulutustausta. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneista nuorista joka kymmenes katsoi kirjastojen tarvitsevan paljon lisäpanostuksia. Vastaavasti korkeakoulututkinnon tai ylioppilastutkinnon suorittaneista nuorista neljännes korosti kirjastojen tarvitsevan paljon lisäresursseja kansantalouden yleisen kehityksen sen salliessa.

Koululaisista ja opiskelijoista kirjastojen resursointia halusi lisätä paljon 17 % vastanneista. Palkansaajien sekä työttömien tai lomautettujen nuorten ryhmissä kirjastojen lisäpanostuksiin suhtautui vastaavalla tavalla 14 % vastanneista. Vertailuryhmässä kirjastotoimen lisäpanostukseen suhtaudutaan hienan nuoria myönteisemmin. Kaikista vertailuryhmän vastanneista kaksi kolmasosaa katsoi kirjastojen tarvitsevan joko paljon tai jonkin verran lisää resursseja.

”Mikäli Suomen kansantalouteen tulee liikkumavaraa, niin olisiko mielestäsi panostettava lisää seuraaviin asioihin paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?”

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
nuorisotyöhön	52%	42%	4%	2%	0%
miehet	40%	51%	6%	3%	0%
naiset	63%	33%	3%	0%	1%
liikunta- ja urheiluharrastuksiin	28%	53%	14%	5%	1%
miehet	32%	52%	12%	4%	1%
naiset	24%	54%	15%	6%	1%
musiikkiharrastuksiin	20%	48%	23%	9%	1%
miehet	21%	43%	24%	11%	1%
naiset	19%	52%	22%	7%	1%
kirjastotoimeen	15%	47%	23%	13%	2%
miehet	15%	42%	26%	15%	2%
naiset	16%	52%	21%	11%	1%

2.3. Kulttuuripalvelut naisten suosiossa

Syksyn 1999 barometriin haastatelluista nuorista yli puolet (56 %) katsoi myös teatteriharrastuksiin voitavan panostaa nykyistä enemmän. Kulttuuriharrastusten kohdalla suhtautumiseen vaikuttaa vastaajien sukupuoli; naiset suhtautuvat miehiä myönteisemmin kulttuuriharrastusten lisäpanostuksiin. Naisista lähes kaksi kolmasosaa (63 %) katsoi teatteriharrastuksiin voitavan osoittaa lisäpanostuksia kansantalouden kehityksen sen salliessa. Miehistä vastaavasti ajatteli alle puolet (47 %) vastanneista. Nuorista palkansaajista teatteriharrastuksiin kaipasi lisäpanostuksia 52 % vastanneista ja koululaisista ja opiskelijoista 58 % vastanneista. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotiaat) teatteriharrastuksiin lisäpanostusta kannatti 58 % vastanneista. Vertailuryhmässä erot naisten ja miesten kesken olivat suuremmat kuin nuorten ryhmässä. Vertailuryhmän naisista 68 % katsoi teatteriharrastuksiin voitavan panostaa lisää; miesten kohdalla vastaava luku oli 47 %.

Kuvataideharrastusten kohdalla ero naisten ja miesten välillä tulee vielä selkeämmäksi suhtautumisessa lisäpanostuksiin. Nuorista naisista kuvataideharrastuksiin katsoi 62 % voitavan panostaa lisää joko paljon tai jonkin verran. Miesten kohdalla luku oli 44 %. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ryhmässä (15 – 19 –vuotiaat) kuvataideharrastusten lisäpanostuksen hyväksyi 62 % vastanneista ja ikäryhmässä 25 – 29 – vuotiaat vastaavasti kuvataideharrastuksiin suhtautui alle puolet (47%) vastanneista. Museoihin kaikista nuorista halusi kohdentaa lisäresursseja kansantalouden sen salliessa 40 %

vastanneista. Myös museoiden kohdalla erottavaksi tekijäksi suhtautumisessa tuli sukupuoli. Naisista museoiden toimintaan oli valmis panostamaan lisää 44 % vastanneista ja miehistä museoiden lisäresursoinnin koki tarpeelliseksi runsas kolmannes (35 %) vastanneista.

”Mikäli Suomen kansantalouteen tulee liikkumavaraa, niin olisiko mielestäsi panostettava lisää seuraaviin asioihin paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?”

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
teatteriharrastuksiin	12%	44%	29%	13%	2%
miehet	7%	40%	33%	17%	2%
naiset	16%	47%	25%	10%	2%
kuvataideharrastuksiin	13%	41%	29%	15%	3%
miehet	9%	36%	33%	19%	4%
naiset	16%	46%	25%	11%	2%
museoihin	3%	37%	37%	21%	3%
miehet	3%	33%	39%	22%	4%
naiset	4%	41%	34%	19%	2%

3. Kulttuuriharrastukset osana vapaa-aikaa

3.1. Amerikkalaiset sarjat vahvoilla

Nuorille toistettiin syksyn 1999 barometrissä myös vuosi sitten mukana ollut kysymys kulttuuripalveluiden merkityksestä nuorten vapaa-ajan vietoille ja elämälle ylipäätään. Haastatelluille nuorille esitettiin yhdeksän eri kulttuuripalvelua tai toimintoa, joiden merkitystä he saivat arvioida. Vuosi sitten toteutetun barometrin mukaan television amerikkalaiset sarjaohjelmat ja elokuvat olivat annetuista vaihtoehdoista tärkeimmät nuorten elämässä tai vapaa-ajan vietoissa. Sama tulos tuli vahvana esiin myös tämän syksyn barometrissä. Kaikista vastanneista 73 % piti TV:n amerikkalaisia sarjoja ja elokuvia erittäin tai melko tärkeinä oman elämänsä tai vapaa-ajan viettönsä suhteen.

Amerikkalaisten sarjojen ja elokuvien tärkeys osana vapaa-ajan viettoa on selvästi sidoksissa vastaajien ikään. Nuorimmassa haastattelussa ikäryhmässä (15 – 19 –vuotiaat) TV:n amerikkalaisia sarjoja ja elokuvia piti erittäin tai melko tärkeinä oman vapaa-ajan viettönsä kannalta peräti 83 % vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta amerikkalaisten sarjojen ja elokuvien tärkeyttä korosti 63 % vastanneista.

Syksyn 1999 aikana toteutetun Kulttuuripalveluiden käyttö –tutkimuksen mukaan 30 – 64 –vuotiaiden joukossa amerikkalaisia sarjoja ja elokuvia piti oman elämänsä tai vapaa-aikansa suhteen tärkeänä 40 % vastanneista. Amerikkalaisten TV-tuotantojen tärkeys laskee selkeästi iän myötä: 55 - 59 –vuotiaiden joukossa näitä piti erittäin tai melko tärkeinä oman vapaa-aikansa suhteen enää runsas neljännes (27 %) vastanneista.

Amerikkalaisten TV-sarjojen ja elokuvien jälkeen nuoret korostavat oman vapaa-aikansa suhteen rock-konsertteja, suomalaisia television sarjaohjelmia sekä kirjastojen videoita ja äänitteitä. Barometriin haastatelluista nuorista lähes kaksi kolmasosaa (64 %) piti rock-konsertteja oman elämänsä ja vapaa-aikansa suhteen joko erittäin tai melko tärkeinä. Kaikista vastanneista 13 % katsoi, ettei rock-konserteilla ole lainkaan merkitystä heidän elämässään tai vapaa-ajan viettämiseen. Nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä rock-konserttien merkitystä vapaa-aikansa suhteen korosti 73 % vastanneista. Vanhimmassa nuorisobarometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 – 29 –vuotiaat) rock-konserttien tärkeyden tunnusti vielä yli puolet (56 %) vastanneista. Rockin merkitys vapaa-ajan vieton suhteen laskee selkeästi vasta ikäryhmässä 45 – 49 –vuotta, johon ryhmään kuuluvista 17 % katsoi rock-konserteilla olevan joko erittäin tai melko suuri merkitys heidän vapaa-ajallaan.

Rock-konserttien veroinen vapaa-ajan aktiviteetti nuorilla on television suomalaiset sarjat ja elokuvat. Kaikista vastanneista 63 % piti suomalaisia sarjoja ja elokuvia joko erittäin tai melko tärkeinä oman elämänsä ja vapaa-aikansa suhteen. Nuorten naisten vapaa-ajan viettämiseen suomalaisilla television sarjoilla ja elokuvilla on tärkeämpi rooli kuin miesten vapaa-ajan viettämiseen. Barometriin haastatelluista naisista kaksi kolmasosaa (67 %) piti suomalaisia televisiosarjoja ja elokuvia joko erittäin tai melko tärkeinä oman vapaa-aikansa suhteen. Miesten kohdalla vastaavasti suomalaisten TV-tuotantojen merkitystä korosti 59 % vastanneista.

Myös nuorimmassa ikäryhmässä kotimaisilla sarjoilla ja elokuvilla on suurempi merkitys vapaa-ajan vieton suhteen kuin vanhemmissa ikäryhmissä. 15 – 19 –vuotiaiden keskuudessa kaksi kolmasosaa piti kotimaisia TV-tuotantoja tärkeinä vapaa-aikansa kannalta. Vastaavasti 25 – 29 -vuotiaiden joukossa kotimaisia sarjoja ja elokuvia piti tärkeinä 57 % barometriin vastanneista.

Eroja suhtautumisessa kotimaisiin televisiotuotantoihin tulee myös palkansaajien ja työttömien nuorten välillä. Palkansaajista kotimaisia TV:n sarjoja ja elokuvia piti erittäin tai melko tärkeinä oman elämänsä ja vapaa-aikansa suhteen 59 % vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista puolestaan peräti 76 % katsoi suomalaisten TV-sarjojen ja elokuvien olevan tärkeitä vapaa-ajan vieton kannalta.

Kirjastojen videoiden ja äänitteiden merkityksen omalle vapaa-ajalleen tunnisti erittäin tai melko tärkeäksi 59 % barometriin haastatelluista nuorista. Kirjastojen videoiden ja äänitteiden tärkeys korostuu nuorimpien vastanneiden ryhmässä. Ikäryhmässä 15 – 19 –vuotta kaikista vastanneista 62 % piti kirjastojen äänitteitä ja videoita erittäin tai melko tärkeinä oman vapaa-aikansa suhteen. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta kirjastojen video- ja äänitepalveluita piti elämänsä ja vapaa-aikansa suhteen tärkeinä runsas puolet (52 %) vastanneista. Kirjastojen video- ja äänitepalvelut ovat barometrin an-

taman tuloksen mukaan tärkeitä työttömille tai lomautetuille nuorille. Näistä yli kaksi kolmasosaa (67 %) piti kirjastojen videoita ja äänitteitä joko erittäin tai melko tärkeinä omalle elämälleen tai vapaa-ajalleen. Vastaavasti palkan-saajista kirjastojen video- ja äänitepalveluihin suhtautui samalla tavoin runsas puolet (52 %) vastanneista.

”Ovatko seuraavat asiat elämäsi ja vapaa-ajan viettosi kannalta erittäin tärkeitä, melko tärkeitä, vain vähän tärkeitä vai ei lainkaan tärkeitä?”

	erittäin tärkeitä	melko tärkeitä	vain vähän tärkeitä	ei lainkaan tärkeitä	EOS
TV:n amerikkalaiset sarjaohjelmat ja elokuvat	27%	46%	19%	8%	0%
rock-konsertit	21%	43%	23%	13%	0%
TV:n suomalaiset sarjaohjelmat ja elokuvat	19%	44%	24%	13%	0%
kirjastojen videot ja äänitteet	19%	39%	23%	18%	0%

3.2. Kulttuuri-instituutioiden palvelut nuorten elämässä

Kulttuuri-instituutioiden tuottamista palveluista teattereilla ja teatteriesityksillä on barometrin mukaan suurin merkitys nuorten elämälle ja vapaa-ajan viettoon. Kaikista vastanneista 41% katsoi teatteriesitysten olevan joko erittäin tai melko tärkeitä oman vapaa-ajan viettönsä suhteen. Eroja suhtautumisessa teatteriesityksiin ja niiden merkitykseen osana elämää ja vapaa-ajan viettoa tuli miesten ja naisten välillä. Naisista teatteriesityksiä piti erittäin tai melko tärkeinä yli puolet (53 %) vastanneista. Miesten kohdalla vastaavasti teatterin merkitystä omalle elämälleen tai vapaa-ajalleen piti tärkeänä 28 % vastanneista.

Kulttuurihistoriallisia museoita ja näiden näyttelyitä oman vapaa-ajan vieton kannalta erittäin tai melko tärkeinä piti kaikista barometriin haastatelluista nuorista kolmannes. Samoin kolmannes kaikista vastanneista katsoi, ettei kulttuurihistoriallisilla museoilla ja näiden näyttelyillä ole minkäänlaista merkitystä omalle elämälleen tai vapaa-ajan viettoon. Kulttuurihistorialliset museot kiinnostavat naisia miehiä useammin. Barometriin vastanneista naisista 38 % ilmoitti kulttuurihistoriallisten museoiden ja näiden näyttelyiden olevan joko erittäin tai melko tärkeitä omalle elämälleen ja vapaa-ajan viettoon. Miehistä kulttuurihistorialliset museot ja niiden toiminnan koki vastaavalla tavalla 28 % vastanneista. Museoiden merkitys osana nuorten vapaa-ajan viettoa kasvaa myös iän myötä. Nuorimmassa vastanneiden ikäryhmässä museot koki

tärkeäksi vajaa kolmannes (32%) haastatelluista ja vastaavasti 25 - 29 -vuotiaiden ryhmässä museoiden tärkeyttä korosti 37 % vastanneista.

Taidemuseoita ja taidenäyttelyitä vapaa-ajan vieton suhteen barometriin vastanneista nuorista piti tärkeänä viidenes. Taidenäyttelyiden tai taidemuseoiden kohdalla puolestaan 44 % nuorista ilmoitti, ettei niillä ole lainkaan merkitystä heidän vapaa-ajan viettönsä suhteen. Taidemuseoiden merkityksen kohdalla ero sukupuolten välillä korostui entisestään. Naisista taidemuseoita ja taidenäyttelyitä piti erittäin tai melko tärkeinä oman elämänsä ja vapaa-ajan viettönsä kannalta 27 % vastanneita. Miehistä taidemuseot ja taidenäyttelyt koki vastaavalla tavalla tärkeiksi runsas kymmenes (13 %) vastanneista.

Taidemuseot ja taidenäyttelyt näyttävät barometrin antaman kuvan mukaan kiinnostavan myös nuorimpia vastanneita. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 – 19 –vuotta) taidemuseot ja taidenäyttelyt koki erittäin tai melko tärkeiksi oman vapaa-aikansa lähes viidenes (19 %) vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä (25 – 29 –vuotta) taidemuseot ja taidenäyttelyt koki oman elämänsä ja vapaa-aikansa suhteen tärkeiksi 17 % vastanneista.

”Ovatko seuraavat asiat elämäsi ja vapaa-ajan viettosi kannalta erittäin tärkeitä, melko tärkeitä, vain vähän tärkeitä vai ei lainkaan tärkeitä?”

	erittäin tärkeitä	melko tärkeitä	vain vähän tärkeitä	ei lainkaan tärkeitä	EOS
teatteriesitykset	6%	35%	33%	26%	0%
miehet	3%	26%	37%	35%	0%
naiset	9%	44%	29%	17%	0%
kulttuurihistorialliset museot ja näyttelyt	4%	29%	35%	32%	0%
miehet	3%	24%	37%	36%	0%
naiset	5%	33%	33%	29%	0%
taidemuseot ja taidenäyttelyt	4%	16%	36%	44%	0%
miehet	2%	11%	36%	51%	0%
naiset	5%	21%	36%	37%	0%

Barometreissä nuoret ovat saaneet arvioida myös sinfonia- ja kamarimusiikkiesitysten sekä oopperaesitysten ja –juhlien merkitystä omalle elämälleen ja vapaa-ajan vietoilleen. Sinfonia- ja kamarimusiikkiesityksiä erittäin tai melko tärkeinä oman elämänsä ja vapaa-aikansa suhteen piti joka kymmenes barometriin vastanneista nuorista. Puolestaan 68 % vastanneista ilmoitti, ettei sinfonia- ja kamarimusiikkiesitykset ole lainkaan tärkeitä heidän elämänsä tai vapaa-aikansa suhteen. Naisista 12% ilmoitti klassisella musiikilla olevan tärkeä merkitys heidän vapaa-ajan viettönsä; miesten kohdalla vastaava luku oli seitsemän prosenttia vastanneista.

Sinfonia- ja kamarimusiikkiesitysten merkitys lisääntyy myös vastaajien iän myötä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä klassisen mu-

siikin tärkeyttä korosti seitsemän prosenttia vastanneista. Vastaavasti 25 – 29 –vuotiaiden ryhmässä klassisen musiikin tärkeyden tunnusti elämänsä ja vapaa-ajan viettönsä suhteen tärkeäksi 13 % vastanneista. Koululaisista ja opiskelijoista klassisen musiikin tärkeyttä korosti 11 % vastanneista. Palkansaajista klassisen musiikin tärkeyden vapaa-ajan viettönsä suhteen ilmoitti joka kymmenes vastanneista. Työttömien ja lomautettujen nuorten kohdalla sinfonia- ja kamarimusiikkiesitysten tärkeyttä puolestaan korosti seitsemän prosenttia vastanneista.

Oopperaesitysten ja oopperajuhlien tärkeyttä omalle vapaa-ajalleen tai ylipäätään elämälleen korosti joka kymmenes barometriin haastatelluista nuorista. Puolestaan kaksi kolmasosaa katsoi, ettei oopperaesitykset ja –juhlat olleet lainkaan tärkeitä heidän vapaa-ajan viettönsä suhteen. Miehistä viisi prosenttia piti oopperaan tärkeänä omalle elämälleen ja vapaa-ajan viettönsä suhteen. Vastaavasti naisista samalla tavalla oopperaan suhtautui 11% vastanneista. Myös oopperan kohdalla suhtautumiseen vaikuttaa vastaajan ikä.

Nuorimmassa ikäryhmässä oopperaesityksiä ja –juhlia piti tärkeänä seitsemän prosenttia vastanneista ja vastaavasti vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä oopperaa piti tärkeänä lähes joka kymmenes vastanneista. Koululaiset ja opiskelijat pitivät myös oopperaa palkansaajia ja työttömiä nuoria tärkeämpänä oman vapaa-aikansa suhteen. Koululaisista ja opiskelijoista 11 % ilmoitti oopperaesitysten ja –juhlien olevan tärkeitä oman elämänsä tai vapaa-ajan viettönsä suhteen. Palkansaajista sekä työttömistä tai lomautetuista nuorista vastaavalla tavalla oopperan tärkeyden koki seitsemän prosenttia vastanneista.

”Ovatko seuraavat asiat elämäsi ja vapaa-ajan viettösi kannalta erittäin tärkeitä, melko tärkeitä, vain vähän tärkeitä vai ei lainkaan tärkeitä?”

	erittäin tärkeitä	melko tärkeitä	vain vähän tärkeitä	ei lainkaan tärkeitä	EOS
sinfonia- ja kamarimusiikki esitykset	2%	8%	22%	68%	0%
miehet	2%	5%	23%	70%	1%
naiset	2%	10%	21%	66%	0%
oopperaesitykset ja –juhlat	2%	7%	25%	66%	1%
miehet	2%	4%	24%	69%	2%
naiset	2%	9%	26%	63%	0%

4. Pitääkö käyttäjien maksaa?

Syksyn 1999 barometrissä nuorilta kysyttiin myös heidän suhdettaan eri vapaa-ajan palveluiden ja toimintojen maksullisuuteen. Barometriin haastatellut nuoret saivat arvioida liikuntapalveluiden ja –harrastusten, nuorisotoimen palveluiden, kirjastopalveluiden, museoiden näyttelyiden, musiikkiesitysten ja –harrastusten, teatteriesitysten ja –harrastusten sekä kuvataidenäyttelyiden ja –harrastusten maksullisuutta. Kunkin harrastustoiminnan tai palvelun kohdalla annettiin seuraavat vaihtoehdot maksullisuuden suhteen: paljon enemmän, jonkin verran enemmän, nykyisellään, nykyistä vähemmän, maksuttomia ja en osaa sanoa.

Kirjastopalveluiden osalta 39 % vastanneista haluaa barometrin tuloksen mukaan säilyttää kirjastopalvelut maksuttomina. Lähes yhtä suuri joukko nuorista (36%) korosti myös nuorisotoimen palveluiden kohdalla maksuttomuutta. Kirjastopalveluiden kohdalla yli puolet vastanneista (52 %) katsoi, että palveluista perittävät maksut voidaan pitää nykyisellään ja viisi prosenttia vastanneista katsoi palveluista perittäviä maksuja voitavan korottaa jonkin verran nykyisestä.

Miesten ja naisten välillä tulee eroja suhtautumisessa palveluiden maksullisuuteen. Kirjastopalveluiden kohdalla miehistä seitsemän prosentti katsoi palveluiden voivan maksaa käyttäjille jonkin verran nykyistä enemmän. Naisista käyttäjämaksujen jonkin asteisen korostuksen oli valmis hyväksymään kolme prosenttia vastanneista. Täydellistä kirjastopalveluiden maksuttomuutta miehistä piti asiallisena runsas kolmannes (36 %) vastanneista ja naisista kirjastopalvelut halusi barometrin mukaan maksuttomiksi 43 % vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista kirjastopalveluiden maksuttomuutta kannatti 44 % vastanneista. Palkansaajista kirjastopalveluiden maksuttomuuden puolestaan hyväksyi 38 % vastanneista sekä koululaisista ja opiskelijoista 37 % vastanneista. Valmiuteen hyväksyä palvelumaksut kirjastopalveluiden kohdalla vaikutta selkeästi vastaajien ikä. Nuorimmista vastanneista kirjastopalveluiden maksuja halusi korottaa jonkin verran kolme prosenttia vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta jo lähes joka kymmenes katsoi, että kirjastopalvelut voisivat maksaa käyttäjille jonkin verran nykyistä enemmän.

”Pitäisikö käyttäjien mielestäsi maksaa kirjastopalveluista nykyistä paljon enemmän, jonkin verran enemmän, säilyttää nykyisellään, nykyistä vähemmän vai pitäisikö palvelujen olla maksuttomia?”

	paljon enemmän	jonkin verran enemmän	nykyisellään	nykyistä vähemmän	olla maksuttomia	EOS
kaikki	0%	5%	52%	4%	39%	1%
miehet	0%	7%	53%	4%	36%	1%
naiset	0%	3%	51%	3%	43%	1%

Nuorisotoimen palveluiden kohdalla runsas kolmannes (35 %) kaikista vastanneista katsoi käyttäjiltä perittävät maksut voitavan pitää nykyisellään. Samoin runsas kolmannes (36 %) katsoi, että nuorisotoimen palveluiden pitäisi olla käyttäjille maksuttomia. Maksuttomuuden suhteen tuli eroja miesten ja naisten välillä. Miehistä maksuttomuutta nuorisotoimen palveluiden kohdalla korosti 34 % vastanneista ja naisista vastaavasti ajatteli 37 % vastanneista. Palkansaajista sekä koululaisista ja opiskelijoista maksuttomuutta piti asiallisena nuorisotoimen palveluiden kohdalla 35 % vastanneista. Sen sijaan työttömistä tai lomautetuista nuorista nuorisotoimen palveluiden maksuttomuutta korosti jo 43 % vastanneista.

Suhtautumiseen nuorisotoimen tuottamien palveluiden käyttäjämaksuihin vaikuttaa vastaajien ikä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä 35 % vastanneista kannatti palveluiden maksuttomuutta. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta nuorisotoimen tuottamien palveluiden maksuttomuutta piti asiallisena 37 % vastanneista. Vertailuryhmän kohdalla (30 – 64 –vuotiaat) nuorisotoimen palveluiden maksuttomuutta kannatta 42 % vastanneista.

Suurinta nuorisotoimen palveluiden maksuttomuuden kannatus on 45 – 49 –vuotiaiden keskuudessa, joista lähes puolet (49 %) kannatti nuorisotoimen palveluiden maksuttomuutta. Näiltä osin suhtautumien nuorisotoimen palveluiden maksuttomuuteen seuraa hyvin yleistä asennoitumista nuorisotoimen lisäresursointiin: vanhemmissa ikäluokissa nuorisotoimen lisäresursointia korostetaan yleisemmin kuin varsinaisten nuorten joukossa.

”Pitäisikö käyttäjien mielestäsi maksaa nuorisotoimen palveluista nykyistä paljon enemmän, jonkin verran enemmän, säilyttää nykyisellään, nykyistä vähemmän vai pitäisikö palveluiden olla maksuttomia?”

	paljon enemmän	jonkin verran enemmän	nykyisellään	nykyistä vähemmän	olla maksuttomia	EOS
kaikki	0%	2%	35%	24%	36%	4%
miehet	0%	1%	37%	24%	34%	4%
naiset	0%	2%	34%	24%	37%	4%
15 – 19 –v.	0%	2%	35%	24%	36%	4%
25 – 29 –v.	0%	1%	30%	26%	37%	5%
35 – 39 –v.	0%	4%	32%	15%	43%	7%
45 – 49 –v.	0%	7%	29%	12%	49%	3%
60 – 64 –v.	0%	0%	38%	12%	41%	8%

Liikuntapalveluiden ja –harrastusten kohdalla puolet kaikista nuorisobarometriin vastanneista katsoi käyttäjämaksut voitavan pitää nykyisellä tasolla. Miehistä liikuntapalveluiden maksuttomuutta korosti 15 % vastanneista. Samalla kuitenkin kuusi prosenttia miehistä katsoi voivansa maksaa liikuntapalveluista ja –harrastuksista jonkin verran nykyistä enemmän. Naisista liikuntapalveluiden ja -harrastusten maksuttomuutta kaipasi joka kymmenes vastanneista.

Valmius maksaa liikuntapalveluista kasvaa nuorten iän myötä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ryhmässä (15 – 19 –vuotta) kolme prosenttia katsoi liikuntapalveluiden voivan maksaa jonkin verran nykyistä enemmän. Tässä ikäryhmässä puolestaan 45 % vastaajista katsoi palveluiden käyttäjämaksut voitavan pitää nykyisellään. Vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 –29 –vuotta) seitsemän prosenttia vastanneista katsoi maksuja voitavan korottaa jonkin verran nykyisestä. Yli puolet (52%) tämän ikäryhmän vastanneista katsoi palvelumaksujen voivan olla nykyisellä tasollaan.

Liikuntapalveluiden maksuttomuutta korostivat barometrin toteutuksen aikana työttömänä tai lomautettuna olleet nuoret. Näistä yli viidennes (22 %) piti liikuntapalveluiden maksuttomuutta toivottavana. Palkansaajista maksuttomia liikuntapalveluita ja –harrastuksia kaipasi joka kymmenes vastanneista ja koululaista ja opiskelijoista hieman useampi kuin joka kymmenes toivoi palvelut maksuttomiksi.

Kulttuuriin liittyvien vapaa-ajan palveluiden ja harrastusten kohdalla nuoret halusivat selvästikin säilyttää käyttäjämaksut nykyisellään. Musiikkiesitysten ja –harrastusten kohdalla palveluiden maksuttomuutta halusi kolme prosenttia vastanneista. Musiikkiesitysten ja -harrastusten kohdalla lähes puolet kaikista vastanneista halusi pitää käyttäjämaksut nykyisellään. Teatteriesitysten ja –harrastusten kohdalla kaikista vastanneista yli puolet (55%) halusi pitää maksut nykyisellään. Maksuttomuutta teatteriesitysten ja –harrastusten kohdalla kaikista vastanneista odotti kaksi prosenttia. Teatteriharrastusten kohdalla miehistä palvelumaksut halusi pitää nykyisellään 60 % vastanneista; naisten kohdalla vastaavasti teatterin käyttäjämaksuista ajatteli puolet barometriin vastanneista.

Museoiden näyttelyiden kohdalla yli kaksi kolmasosaa (68%) katsoi käyttäjämaksut voitavan pitää nykyisellä tasolla. Seitsemän prosenttia kaikista vastanneista puolestaan halusi museoiden näyttelyt kokonaan maksuttomiksi. Ikäryhmittäin tarkasteltuna vanhimmassa haastatellussa ryhmässä (25 –29 –vuotta) museoiden maksut halusi pitää nykyisellään 72 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä kaksi kolmasosaa vastanneista katsoi museoiden pääsymaksut voitavan pitää nykytasolla.

Barometriin haastatellut nuoret saivat arvioida myös kuvataidenäyttelyiden ja –harrastusten maksullisuutta. Täydellistä maksuttomuutta kuvataideharrastusten kohdalla kaikista nuorista toivoi viisi prosenttia vastanneista. Yli kaksi kolmasosaa (68 %) vastanneista katsoi käyttäjämaksut kuvataidenäyttelyiden ja -harrastusten kohdalla voitavan pitää nykyisellään. Ikäryhmittäin tarkasteltuna jakauma maksujen pitämiseen nykyisellään vastaa pitkälti nuorten asennoitumista museoiden näyttelyiden maksuihin: vanhimmassa haastatellussa ikäryhmässä halukkuus maksujen pitämiseen nykyisellään on suurempaa kuin nuoremmissa ikäryhmissä.

”Pitäisikö käyttäjien mielestäsi maksaa seuraavista palveluista nykyistä paljon enemmän, jonkin verran enemmän, säilyttää nykyisellään, nykyistä vähemmän vai pitäisikö palvelujen olla maksuttomia?”

	paljon enemmän	jonkin verran enemmän	nykyisel- lään	nykyistä vähem- män	olla maksut- tomia	EOS
liikuntapal- velut ja –har- rastukset	0%	5%	50%	31%	13%	2%
musiikkiesi- tykset ja –har- rastukset	0%	4%	47%	43%	3%	2%
teatteriesi- tykset ja –har- rastukset	0%	4%	55%	36%	2%	3%
museoiden näyttelyt	1%	5%	68%	14%	7%	6%
kuvataide- näyttelyt ja -harrastukset	0%	3%	68%	18%	5%	6%

5. Kulttuurin eri ilmiöt

5.1. Kulttuuri ja kansallinen identiteetti

Nuorilta on aiemmissa barometreissä kysytty mielipidettä mm. kansallisista ylpeyden aiheista. Erityisesti nuoret ovat kokeneet ylpeyttä yleensä suomalaisuudesta sekä erilaisista yhteiskunnallisista saavutuksista. Suomalaisen sosiaaliturvan, sukupuolten tasa-arvon sekä yhteiskunnalliset palvelut nuoret nostavat useammin kansallisiksi ylpeyden aiheiksi kuin kulttuuri- tai urheilu-saavutukset.

Syksyn barometrissä nuorille esitettiin väite *”Tunnen ylpeyttä suomalaisen kulttuurielämän saavutuksista?”*. Lähes puolet (48 %) kaikista vastanneista oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Jokseenkin tai täysin eri mieltä kulttuurisaavutuksista ylpeyden aiheena oli joka kymmenes vastanneista. Kulttuurielämän kokeminen ylpeyden aiheeksi on sidoksissa vastaajan ikään. Nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä 46 % oli täysin samaa mieltä esitetyn väitteen kanssa. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta jo yli puolet (52%) koki suomalaisen kulttuurielämän saavutukset ylpeyden aiheiksi. Nuoret ovat muuhun väestöön nähden kriittisempiä arvioidessaan kulttuurisaavu-

tuksia kansallisen ylpeyden aiheena. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotta) esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä oli jo 62 % vastanneista.

Kulttuurin nuoret kokevat kuitenkin barometrin antaman tuloksen mukaan tärkeänä kansallisen identiteetin vahvistajana. Kaikista nuorista 82 % oli barometrissä esitetyn väitteen ”Kansainvälistyvässä maailmassa kulttuuri vahvistaa kansallista identiteettiä?” kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Naiset kokevat kulttuurin miehiä useammin kansallista identiteettiä vahvistavaksi. Naisista yhdeksän kymmenestä oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Miehistä kulttuurin kansallista identiteettiä vahvistavaan rooliin uskoi puolestaan 83 % vastanneista.

Usko kulttuurin merkitykseen osana kansallista identiteettiä vahvistuu vastaajien iän myötä. Nuorimmassa ikäryhmässä 84 % vastanneista uskoi kansainvälistyvässä maailmassa kulttuurin vahvistavan kansallista identiteettiä. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta kulttuurin uskoi vahvistavan kansallista identiteettiä jo 90 % vastanneista. Nuorten kohdalla täysin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen oli 45 % vastanneista. Vertailuryhmässä väitteeseen yhtyi täysin yli puolet (52 %) vastanneista.

”Kansainvälistyvässä maailmassa kulttuuri vahvistaa kansallista identiteettiä?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	45 %	41%	6%	2%	5%
miehet	41%	42%	8%	4%	5%
naiset	49%	41%	4%	1%	5%
15 – 19 –vuotta	48%	36%	6%	3%	8%
25 – 29 –vuotta	45%	44%	5%	3%	3%
vertailuryhmä	52%	35%	5%	3%	5%

5.2. Ulkomaalaiset monipuolistavat kulttuuria

Barometreissä on useasti selvitetty nuorten suhtautumista ulkomaalaisiin Suomessa sekä nuorten suhdetta rasismiin. Nuoret katsovat yleisesti rasismiin lisääntyneen keskuudessaan. Syksyn 1996 barometrin mukaan peräti 73 % nuorista katsoi rasismiin lisääntyneen viime vuosina nuorten keskuudessa. Vuonna 1995 toteutetussa barometrissä rasismiin katsoi omassa keskuudessaan lisääntyneen lähes kaksi kolmasosaa (62 %) vastanneista. Vaikka nuoret katsovat rasismiin lisääntyneen, he eivät kuitenkaan ole valmiit hyväksymään ulkomaalaisia vastaa suunnattuja mielenosoituksia. Syksyn 1996 barometrissä esitettyä väitettä ”On hyväksyttävää osallistua ulkomaalaisia vastaan suunnattuihin mielenosoituksiin?” yhdeksän kymmenestä nuoresta ei ollut valmis hyväksymään.

Rasmin lisääntymisestä huolimatta nuoret suhtautuvat barometriin antaman kuvan mukaan myös hyvin suvaitsevaisesti ulkomaalaisiin esimerkiksi työtoverina. Nuorille on esitetty syksyn 1995 ja syksyn 1997 barometreissä väite *"Hyväksyn työtoverikseni toista rotua olevan henkilön siinä kuin suomalaisenkin?"*. Ennakkoluuloja nuorilla ei barometrin antamien tulosten mukaan ole ainakaan ulkomaalaisia kohtaan työtoverina. Useampi kuin yhdeksän nuorta kymmenestä oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Syksyn 1999 barometrissä haastateltavilta kysyttiin heidän mielipidettään ulkomaalaisten vaikutuksesta suomalaiseen kulttuuriin. Kaikista barometriin vastanneista nuorista 81 % katsoi ulkomaalaisten rikastuttaneen suomalaista kulttuuria. Ulkomaalaisten myönteistä vaikutusta suomalaisen kulttuurin monipuolistumiseen korostavat erityisesti naiset. Barometriin haastatelluista naisista 84 % oli esitetyn väitteen *"Ulkomaalaiset ovat monipuolistaneet suomalaista kulttuuria?"* kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Miehistä vastaavasti ulkomaalaisten katsoi monipuolistaneen suomalaista kulttuuria 77 % vastanneista.

Ulkomaalaisten kulttuuria monipuolistavaan vaikutukseen uskovat erityisesti nuorimmat barometriin haastatellut ikäryhmät. Ikäryhmässä 15 – 19 –vuotta 83 % katsoi ulkomaalaisten monipuolistaneen suomalaista kulttuuria. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta ulkomaalaisten rikastuttavan vaikutuksen suomalaiseen kulttuuriin koki 77 % vastanneista. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotta) ulkomaalaisten kotimaista kulttuuria rikastuttavaan vaikutukseen uskoi puolestaan 73 % vastanneista. Myös vertailuryhmässä naiset katsovat miehiä useammin ulkomaalaisten tuovan mukanaan oman vaikutuksensa kotimaiseen kulttuuriin. Vertailuryhmän naisista 77 % uskoi ulkomaalaisten monipuolistaneen suomalaista kulttuuria; miehistä vastaavasti ajatteli runsas kaksi kolmasosaa (68 %) vertailuryhmässä.

Uskoon ulkomaalaisten kotimaista kulttuuria monipuolistavaan vaikutukseen vaikuttaa myös haastateltujen koulutustausta. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneista nuorista 75 % katsoi ulkomaalaisten monipuolistavan suomalaista kulttuuria. Opistotasaisen tutkinnon tai ammattikorkeakoulun käyneistä puolestaan ulkomaalaisten uskoi monipuolistavan suomalaista kulttuuria 79 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista ulkomaalaisten vaikutukseen suomalaiseen kulttuuriin monipuolistavasti uskoi jo useampi kuin yhdeksän kymmenestä vastanneista.

Palkansaajista esitettyyn väitteeseen yhtyi 78 % vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista ulkomaalaisten uskoi monipuolistavan kotimaista kulttuuria 79 % vastanneista. Koululaisten ja opiskelijoiden kohdalla puolestaan 82 % katsoi ulkomaalaisten rikastuttaneen suomalaista kulttuuria.

”Ulkomaalaiset ovat monipuolistaneet suomalaista kulttuuria?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	31%	50%	12%	6%	2%
miehet	28%	49%	14%	8%	1%
naiset	34%	50%	9%	4%	2%
15 – 19 –vuotta	36%	48%	9%	6%	2%
25 – 29 –vuotta	29%	48%	16%	6%	1%
vertailuryhmä	27%	46%	14%	10%	4%

5.3. Nuoret ja graffitit

Nuorilta on kysytty aiemmin barometreissa heidän suhdettaan erilaisiin toimintaryhmiin. Yhtenä ryhmänä ovat olleet julkisten rakennusten töhriäjät, joiden toimintaa syksyn 1997 barometriin haastatelluista nuorista ei hyväksynyt lainkaan 85 % vastanneista. Täysin tai jossain määrin julkisten rakennusten töhriäjät kaikista syksyn 1997 barometriin haastatelluista nuorista oli valmis hyväksymään viisi prosenttia vastanneista.

Tämän syksyn barometrissä nuorille esitettiin väite *”Graffitit ja julkisten rakennusten töhrintä ovat ilmaus nuorten luovuudesta?”*. Kaikista barometriin vastanneista nuorista graffiteja ja töhrintää piti nuorten luovuuden ilmauksena vajaa neljännes (23 %) vastanneista. Yli puolet (52 %) kaikista nuorista ei pitänyt graffiteja ja töhrintää lainkaan luovuuden ilmauksena tai luovana toimintana.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna graffiteja ja töhrintää pidetään luovuuden ilmauksena nuorimmissa ikäryhmissä. 15 – 19 –vuotiaista nuorista graffiteja ja töhrintää piti luovana toimintana lähes kolmannes vastanneista. Vanhimmissa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 – 29 –vuotta) graffiteja ja julkisten rakennusten töhrintää luovana toimintana tai luovuuden ilmauksena piti puolestaan 15 % vastanneista. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotta) esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 14 % kaikista vastanneista.

Suhtautumien graffiteihin ja töhrintään muuttuu kriittisemmäksi nuorten keskuudessa myös koulutustason kohotessa. Vailla mitään ammatillista koulutusta olevista nuorista graffiteja ja töhrintää piti luovana toimintana tai luovuuden ilmauksena noin kolmannes vastanneista. Ammattikoulun käyneistä nuorista graffiteja luovana toimintana piti viidennes vastanneista. Opistotasaisen tutkinnon tai ammattikorkeakoulun käyneistä vastaavalla tavalla graffiteihin ja töhrintään suhtautui 15 % vastanneista.

Toiminnan kautta tarkasteltuna opiskelijat ja koululaiset pitivät muita ryhmiä hieman useammin graffiteja ja töhrintää luovuuden ilmauksena. Koululaisista ja opiskelijoista graffitit ja töhrintään yhdisti luovaan toimintaan vajaa kolman-

nes (30 %) vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista lähes yhtä useat olivat esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Nuorista palkansaajista puolestaan 15 % yhdisti graffitien teon ja töhrinnän nuorten luovuuteen tai sen ilmaisemiseen.

"Graffitit ja julkisten rakennusten töhrintä on ilmaus nuorten luovuudesta?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	6%	17%	23%	52%	2%
miehet	7%	17%	20%	55%	1%
naiset	5%	18%	26%	50%	2%
15 – 19 –vuotta	11%	21%	22%	44%	2%
25 – 29 –vuotta	3%	12%	23%	60%	2%

5.4. Kulttuuripalvelut vastaavat odotuksia

Syksyn 1999 barometrin yhteydessä nuorilta kysyttiin myös laajempaan Kulttuuripalveluiden käyttö -tutkimukseen liittyen nuorten tyytyväisyyttä kulttuuripalveluihin tai niiden sisältöihin yleensä. Barometrissä nuoret saivat arvioida kulttuuripalveluiden (teatteriesitysten, konserttien, näyttelyiden yms) ja toisaalta kirjastojen palveluiden vastaavuutta omien tarpeidensa ja odotustensa suhteen.

Kaikista vastanneista nuorista kolmannes katsoi kulttuuripalveluiden vastaavan täysin omia odotuksiaan ja tarpeitaan. Kaikista vastanneista esitetyn väitteen *"Kulttuuripalveluiden sisältö vastaa odotuksiani ja tarpeitani"* suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 15 % vastanneista. Miehet ovat jonkin verran naisia tyytymättömämpiä kulttuuripalveluiden sisältöön. Miehistä jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen oli 17 % vastanneista. Naisista yhtä tyytymättömiä kulttuuripalveluiden sisältöihin oli puolestaan 12 % barometriin vastanneista.

"Kulttuuripalveluiden (teatteriesitysten, konserttien, näyttelyiden ynnä muiden) sisältö vastaa odotuksiani ja tarpeitani?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	33%	47%	11%	3%	5%
miehet	31%	46%	14%	4%	6%
naiset	36%	48%	9%	3%	4%
15 – 19 –vuotta	36%	45%	12%	3%	5%
25 – 29 –vuotta	32%	49%	11%	2%	6%

Kirjastojen palveluihin ja kokoelmiin nuoret ovat tyytyväisempiä kuin yleiseen kulttuuritarjontaan ja sen sisältöihin. Kirjastojen palveluihin ja kokoelmiin täysin tyytyväisiä kaikista vastanneista oli lähes puolet. Täysin tyytymättömiä kirjastojen kokoelmiin ja palveluihin barometriin haastatelluista nuorista oli viisi prosenttia.

Naiset ovat kirjastojen palveluihin miehiä tyytyväisempiä. Esitetyn väitteen ”Kirjastojen palvelut ja kokoelmat vastaavat odotuksiani ja tarpeitani” naisista oli täysin samaa mieltä yli puolet (52 %) vastanneista. Miehistä puolestaan täysin tyytyväisiä kirjastojen toimintaan oli 46 % barometriin vastanneista. Samoin nuorimmassa ikäryhmässä täysin tyytyväisten osuus oli suurempi kuin vanhemmissa ikäryhmissä. 15 – 19 –vuotiaista esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä oli 54 % vastanneista. Puolestaan 25 – 29 –vuotiaiden joukossa kirjastojen kokoelmien ja palveluiden katsoi vastaavan täysin omia odotuksiaan ja tarpeitaan 47 % vastanneista.

”Kirjastojen kokoelmat ja palvelut vastaavat odotuksiani ja tarpeitani?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	49%	31%	13%	5%	3%
miehet	46%	36%	11%	5%	4%
naiset	52%	26%	15%	6%	2%
15 – 19 –vuotta	54%	26%	12%	7%	2%
25 – 29 –vuotta	47%	34%	12%	4%	4%

Nuorilta kysyttiin myös heidän ajankäyttönsä liittyen sitä, riittääkö heillä aikaa käydä eri kulttuuritilaisuuksissa. Kaikista vastanneista 42 % ilmoitti, ettei heillä riitä aikaa kulttuuritilaisuuksille. Miehillä jää barometrin antaman kuvan mukaan naisia vähemmän aikaa kulttuurin harrastamiselle tai kulttuuritilaisuuksissa käynnille. Miehistä 47 % oli esitetyn väitteen ”Minulla ei riitä aikaa käydä kulttuuritilaisuuksissa” kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Naisista vastaavasti koki ajan riittämättömyyden 37 % barometriin vastanneista.

Toiminnan kautta tarkasteltuna palkansaajilla jää vähiten aikaa kulttuuritilaisuuksissa käymiseen. Barometriin haastatelluista palkansaajista 46 % katsoi kohdallaan jäävän liian vähän aikaa kulttuurin harrastamiselle. Koululaisista ja opiskelijoista vastaavasti koki ajan riittämättömyyden kulttuuritilaisuuksille 40 % barometriin vastanneista. Työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla ajan puutetta kulttuuritilaisuuksissa käymisen esteenä korosti 36 % vastanneista.

"Minulla ei riitä aikaa käydä kulttuuritilaisuuksissa (teatteriesitykset, konsertit, näyttelyt ynnä muut)?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	23%	20%	27%	31%	0%
miehet	25%	22%	24%	29%	0%
naiset	20%	17%	30%	33%	0%
15 – 19 –vuotta	26%	18%	26%	31%	0%
25 – 29 –vuotta	24%	20%	25%	31%	0%
palkansaaajat	24%	22%	25%	29%	0%
koulul/opisk	22%	18%	29%	31%	0%
työttömät	15%	21%	22%	42%	0%

Nuorilta kysyttiin barometrissä myös heidän mielipidettään kulttuuritilaisuuksista perittävistä pääsymaksuista. Kaikista vastanneista 39 % oli esitetyn väitteen *"Kulttuuripalveluiden (teatteriesitysten, konserttien, näyttelyiden ynnä muiden) lippujen hinnat ovat liian korkeat?"* kanssa täysin samaa mieltä. Täysin eri mieltä pääsylippujen liian korkeista hinnoista oli seitsemän prosenttia vastanneista.

Naiset kokevat miehiä useammin pääsylippujen hinnat liian korkeiksi. Naisista esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 76 % vastanneista. Miehistä vastaavalla tavalla lippujen hinnat liian korkeiksi omalla kohdallaan koki 70 % barometriin vastanneista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorimmassa ikäryhmässä kaikista vastanneista 41 % oli esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä. Vanhimmassa ikäryhmässä pääsylippuja vastaavalla tavalla liian korkeina piti runsas kolmannes (36 %) vastanneista.

Toiminnan kautta tarkasteltuna pääsylippujen hinnat koetaan liian korkeiksi työttömien tai lomautettujen nuorten keskuudessa. Näistä yli puolet (53 %) koki kulttuuripalveluiden lippujen hinnat ehdottomasti liian korkeiksi. Vastaa-vasti palkansaaajista koki pääsylippujen hinnat korkeiksi kolmannes vastanneista ja koululaisista ja opiskelijoista 42 % vastanneista.

"Kulttuuripalveluiden (teatteriesitysten, konserttien, näyttelyiden ynnä muiden) lippujen hinnat ovat liian korkeita?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	39%	34%	15%	7%	6%
miehet	39%	31%	14%	9%	7%
naiset	39%	37%	16%	5%	4%
15 – 19 –vuotta	41%	37%	11%	6%	5%
25 – 29 –vuotta	36%	33%	16%	8%	7%
palkansaaajat	34%	32%	18%	9%	8%
koulul/opisk	42%	37%	12%	6%	3%
työttömät	53%	29%	11%	3%	4%

6. Huumeet

6.1. Nuorten suhtautuminen huumeiden käytön rangaistavuuteen

Syksyn 1999 barometrissä oli varsin laaja kysymysten joukko, joka kosketteli nuorten suhtautumista huumeisiin ja niiden käyttöön. Huumeet ja niihin liittyvät kysymykset ovat olleet mukana myös muutamassa aiemmassa nuorisobarometrissä. Syksyn 1996 barometrissä tarkasteltiin mm. nuorten moraalialia ja nuorten suhtautumista erilaisiin rangaistaviin tekoihin. Tuolloin nuorille esitettiin mm. väite ”On hyväksyttävää myydä huumeita”. Syksyn 1996 nuorisobarometrin perusteella nuoret tuomitsivat varsin yleisesti huumeiden kaupan tai niiden myymisen. Esitetyn väitteen suhteen lähes kaikki (98%) tuolloin barometriin vastanneista nuorista oli joko täysin tai jokseenkin eri mieltä.

Syksyn 1997 barometrissä nuorilta kysyttiin puolestaan heidän suhtautumisestaan itse huumeiden käyttöön. Kaksi vuotta sitten barometrissä esitettiin nuorille väite ”On hyväksyttävää käyttää huumeita?” Täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikista vastanneista oli viisi prosenttia. Jokseenkin tai täysin eri mieltä kaikista syksyn 1997 barometriin vastanneista nuorista huumeiden käytön hyväksyttävyyden suhteen oli 95 %. Sama kysymys toistettiin barometrissä keväällä 1999. Tuolloin kakista vastanneista jokseenkin tai täysin eri mieltä huumeiden käytön hyväksyttävyyden suhteen oli 96 % vastanneista.

Kevään 1999 barometrin mukaan miehistä ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön suhtautui 85 % ja naisista 93 % vastanneista. Kahdessa vuodessa nuorten asennoituminen huumeiden käytön hyväksyttävyyteen on kehittänyt barometrin mukaan kielteisempään suuntaan. Syksyn 1997 barometriin haastatelluista miehistä nimittäin ehdottoman kielteisesti huumeiden käytön hyväksyttävyyteen suhtautui 79 % ja naisista 88 % vastanneista.

Kaksi vuotta sitten nuorilta kysyttiin myös sitä, tulisiko huumeiden käyttö sallia nykyistä yleisemmin. Kaikista vastanneista huumeiden käytön yleisempään sallivuuteen suhtautui kielteisesti 93 % syksyn 1997 barometriin vas-

tanneista. Kevään 1999 barometrin antaman tuloksen mukaan nuoret eivät ainakaan asenteellisella tasolla ole tulleet sallivimmiksi huumeiden käytön suhteen. Kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista 96 % oli esitetyn väitteen *"Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin?"* suhteen joko täysin tai jokseenkin eri mieltä.

Miehet suhtautuvat naisiin verrattuna jonkin verran myönteisemmin huumeiden käytön sallivuuteen. Naisista ehdottoman kielteisesti huumeiden käytön sallivuuteen suhtautui kevään 1999 barometrin mukaan 93 % vastanneista. Miesten kohdalla ehdottoman kielteisesti väitteeseen *"Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin"* suhtautui 85 % vastanneista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna eroja ei tullut suhtautumisessa huumeiden käytön sallivuuteen; sekä nuorimmassa että vanhimmassa kevään 1999 barometriin haastatellussa ikäryhmässä yhdeksän kymmenestä suhtautui ehdottoman kielteisesti sallivampaan huumeepolitiikkaan.

Sekä syksyn 1997 että kevään 1999 barometrissä nuorille on esitetty myös väite *"Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää?"*. Väitteen suhteen joko jokseenkin tai täysin eri mieltä syksyn 1997 barometriin haastatelluista nuorista oli 90 % vastanneista. Sama väite esitettiin barometriin haastatelluille nuorille myös keväällä 1999. Tuolloin haastatelluista nuorista 92 % suhtautui kielteisesti huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen.

"Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
vuosi 1997					
kaikki	2%	5%	11%	79%	3%
miehet	3%	6%	13%	76%	2%
naiset	2%	3%	10%	82%	3%
vuosi 1999					
kaikki	2%	4%	10%	82%	2%
miehet	3%	5%	11%	79%	2%
naiset	1%	3%	9%	85%	2%

Syksyn 1999 barometrissä oli varsin laaja joukko kysymyksiä, joilla peilattiin nuorten suhtautumista huumeisiin. Huumeiden käytön rangaistavuuteen barometrissä liittyi väite *"Kannabistuotteiden käytöstä ei pitäisi antaa lainkaan rangaistuksia?"*. Kaikista vastanneista 87 % oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin eri mieltä. Kaikista barometriin vastanneista nuorista viisi prosenttia oli puolestaan sitä mieltä, ettei kannabistuotteiden käytöstä pitäisi antaa lainkaan rangaistuksia. Naisista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin eri mieltä oli 90 % vastanneista. Miehet ovat suhtautuneet barometreissä huumeekysymyksiin naisia vapaamielisemmin. Kannabistuottei-

den rangaistavuuden poistamisen suhteen barometriin vastanneista miehistä eri mieltä oli 84 % vastanneista. Ikä ei muodostunut nuorten joukossa kannabistuotteiden rangaistavuuden suhteen kovinkaan merkittäväksi erottelevaksi tekijäksi, vaan suhtautuminen kannabistuotteiden rangaistavuuteen oli saman suuntainen eri ikäryhmissä. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotta) jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen kaikista vastanneista oli 88 %

”Kannabistuotteiden käytöstä ei pitäisi antaa lainkaan rangaistuksia?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	5%	5%	17%	70%	3%
miehet	6%	7%	19%	65%	2%
naiset	3%	4%	16%	74%	3%
15 – 19 –vuotta	4%	6%	18%	69%	3%
25 – 29 –vuotta	5%	4%	16%	72%	3%
palkansaajat	5%	4%	16%	73%	1%
koulul/opisk	4%	6%	20%	67%	3%
vertailuryhmä	3%	3%	12%	76%	6%

6.2. Kannabistuotteet vaarallisia terveydelle

Aiemmissa barometreissa nuorille esitetyissä kysymyksissä ei ole tehty eroa kovien tai mietojen huumeiden välillä. Huumeiden käytön rangaistavuuden suhteen yhdeksän nuorta kymmenestä on ollut sitä mieltä, ettei käytöstä annettavia rangaistuksia pitäisi lieventää. Kysyttäessä kannabistuotteiden rangaistavuutta nuorten käsitykset eivät juurikaan muutu. Kaikista vastanneista lähes 90 % on sitä mieltä, että kannabistuotteiden käytöstä tulee rangaista.

Tämän syksyn barometrissä oli myös kysymyksiä, jotka liittyivät juuri nuorten asennoitumiseen tai suhtautumiseen kannabistuotteisiin. Nuorilta kysyttiin heidän käsitystään kannabistuotteiden haitallisuudesta terveydelle sekä heidän käsitystään kannabiskokeiluun liittyvästä riskistä tulla huumeiden säännölliseksi käyttäjäksi.

Barometrissä esitetyn väitteen *”Säännöllinen kannabistuotteiden käyttö on haitallisempaa terveydelle kuin tupakointi”* kanssa jokseenkin tai täysin samaa mieltä kaikista vastanneista oli 81 %. Naiset pitivät kannabistuotteita ja niiden käyttöä miehiä useammin tupakointia haitallisempana terveydelle. Naisista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 83 % vastanneista. Miesten kohdalla vastaavasti ajatteli 79 % vastanneista. Yleensä nuorilla on ollut huumeisiin liittyviin kysymyksiin selkeät ja varmat mielipiteet; ”ei osaa sanoa” -vaihtoehdon valinneiden osuus on jäänyt kohtuullisen alhaiseksi. Kysyttäessä kannabistuotteiden haitallisuutta suhteessa tupakointiin epätietoisien tai ”ei osaa sanoa” -vaihtoehdon valinneiden nuorten osuus kasvaa kuitenkin kahdeksaan prosenttiin.

Sukupuolen ohella kannabistuotteiden haitallisuuteen suhtaudutaan hivenen eri tavoin eri ikäryhmissä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (15 – 19 –vuotta) 80 % vastanneista piti kannabistuotteiden käyttöä tupakointia vaarallisempana terveydelle. Vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä (25 – 29 –vuotta) 84 % vastanneista piti kannabistuotteiden käyttöä terveydelle tupakointia haitallisempana. Vertailuryhmän vastanneista 80% piti kannabistuotteita terveydelle haitallisempana kuin tupakointia. Vertailuryhmässä kuitenkin 14 % vastanneista ei osannut sanoa mielipidettään kannabistuotteiden haitallisuudesta.

Vertailuryhmässä ero miesten ja naisten suhtautumisessa kannabistuotteiden haitallisuuteen terveydelle on erilainen kuin varsinaisessa nuorten joukossa. Nuorista miehistä ja naisista 61 % oli esitetyn väitteen ”Säännöllinen kannabistuotteiden käyttö on terveydelle haitallisempaa kuin tupakointi?” kanssa täysin samaa mieltä. Vertailuryhmän (30 – 64 –vuotta) naisista täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 71 % vastanneista; miehistä samassa ryhmässä kannabiksesta ajatteli vastaavalla tavalla 60 % vastanneista.

Säännöllinen kannabistuotteiden käyttö on haitallisempaa terveydelle kuin tupakointi?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	61%	20%	7%	5%	8%
miehet	61%	17%	8%	6%	8%
naiset	61%	22%	6%	4%	8%
15 –19 –vuotta	59%	21%	8%	5%	7%
25 – 29 –vuotta	64%	19%	5%	4%	8%
palkansaajat	64%	18%	6%	3%	8%
koulul/opisk	61%	20%	9%	5%	6%
vertailuryhmä	65%	15%	3%	2%	14%

Nuoret katsovat barometrin mukaan myös varsin yleisesti kannabiskokeilujen helposti johtavan huumeiden säännölliseen käyttöön. Syksyn 1999 barometrissä haastateltaville nuorille esitettiin väite ”Kannabiksen kokeiluun liittyy riski jäädä koukuun (tulla huumeiden säännölliseksi käyttäjäksi)?”. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen kaikista vastanneista oli 87 % vastanneista. Miesten ja naisten välillä tulee eroja, kun tarkastellaan täysin samaa mieltä olleiden osuuksia. Naisista 77% katsoi kannabiskokeiluihin liittyvän ehdottomasti aina riskin tulla huumeiden säännölliseksi käyttäjäksi. Miesten kohdalla vastaavasti ajatteli barometriin vastanneista kaksi kolmasosaa.

6.3. Huumeiden saatavuus helppoa

Nuorisobarometrissä esitettiin tänä syksynä haastateltaville väite ”Huumeiden saatavuus on tänä päivänä helppoa?”. Täysin samaa mieltä kaikista vastanneista oli yli puolet (54 %). Naisista huumeiden saatavuuden katsoi olevan tänä päivänä helppoa 58 % vastanneista ja miehistä esitetyn väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli tasan puolet vastanneista. Täysin eri mieltä huumeiden saatavuuden helppouden suhteen kaikista vastanneista oli ainoastaan kaksi prosenttia.

Eroja eri ikäryhmien välille saadaan, kun tarkastellaan täysin samaa mieltä olleiden osuuksia. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 –19 –vuotta) vastanneista puolet (51 %) oli esitetyn väitteen ”Huumeiden saatavuus on tänä päivänä helppoa” kanssa täysin samaa mieltä. Ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta puolestaan väitteeseen yhtyi täysin 58 % vastanneista. Käsitys huumeiden saatavuuden helppoudesta kasvaakin iän myötä. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotta) kaikista vastanneista kaksi kolmasosaa oli esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä.

Usko huumeiden saatavuuden helppouteen on yleisintä 45 – 49 –vuotiaiden keskuudessa, joista 73 % oli esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä. Nuorten kohdalla palkansaajista täysin samaa mieltä huumeiden saatavuuden helppoudesta oli 55 % vastanneista ja koululaista ja opiskelijoista huumeiden saannin helppouden tunnista vastaavalla tavalla puolet vastanneista.

”Huumeiden saatavuus on tänä päivänä helppoa?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
nuoret					
kaikki	54%	35%	4%	2%	5%
miehet	50%	36%	5%	3%	5%
naiset	58%	33%	3%	1%	4%
15 – 19 –vuotta	51%	38%	4%	2%	5%
25 – 29 –vuotta	58%	30%	4%	3%	5%
palkansaajat	55%	33%	5%	2%	4%
koulul/opisk	49%	41%	4%	2%	4%
vertailuryhmä					
kaikki	66%	27%	2%	1%	5%
miehet	64%	27%	2%	1%	6%
naiset	67%	27%	1%	1%	5%
35 – 39 –vuotta	69%	27%	2%	0%	2%
45 – 49 –vuotta	73%	22%	0%	1%	4%

Huumeiden saatavuuden suhteen asuinpaikka ei ole barometrin antaman tuloksen mukaan merkityksellinen. Maaseudun haja-asutusalueilla asuvista nuorista esitetyn väitteen ”Huumeiden saatavuus on helppoa kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä?” oli 91 % vastanneista. Kaupunkien kes-

kustoissa asuvista nuorista yhdeksän kymmenestä katsoi huumeiden saatavuuden olevan helppoa.

Huumeiden saatavuuden helppouden ohella nuoret kokevat huumeista muodostuneen myös todellisen yhteiskunnallisen ongelman. Lähes kaikki (95 %) barometriin vastanneista oli esitetyn väitteen *"Huumausaineet ovat muodostuneet vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi?"* kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Eroja eri vastaajaryhmien välille saadaan tämänkin väitteen kohdalla tarkasteltaessa täysin samaa mieltä olevien osuuksia. Naisista peräti 77 % oli väitteen suhteen täysin samaa mieltä. Miehistä huumausaineiden yhteiskunnallisen ongelmallisuuden koki yhtä vakavana kaksi kolmasosaa (64 %) vastanneista.

Huumausaineiden yhteiskunnallisen ongelmallisuuden kokeminen on suhteessa myös vastaajan ikään. Nuorimmassa vastanneiden ryhmässä täysin samaa mieltä esitetyn väitteen kanssa oli 70 % vastanneista. Puolestaan ikäryhmässä 25 - 29 -vuotta 74 % koki huumeet yhtäläillä vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Vertailuryhmän vastanneista peräti 87 % oli esitetyn väitteen *"Huumausaineet ovat muodostuneet vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi"* täysin samaa mieltä. Yleisimmin huumeet koettiin vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi 55 - 59 -vuotiaiden joukossa, joista 91 % oli täysin esitetyn väitteen kanssa samaa mieltä.

"Huumausaineet ovat muodostuneet vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	71%	24%	3%	2%	0%
miehet	64%	29%	4%	3%	1%
naiset	77%	19%	3%	1%	0%
vertailuryhmä	87%	10%	2%	1%	1%

6.4. Nuorten suhtautuminen huumeiden käyttöön

Aiemmissa barometreissa nuorten asenteissa on korostunut yksilöllisyys, yksilöllisten ja henkilökohtaisten ratkaisujen merkitys oman elämän kulun suhteen. Valtaosa nuorista katsoo menestymisen tai menestymättömyyden elämässä olevan jokaisen oma asia tai riippuvan yksilön omista valinnoista. Syksyn 1997 barometriin haastatelluista nuorista mm. useampi kuin yhdeksän kymmenestä oli esitetyn väitteen *"Menestyminen elämässä on omasta itsestä kiinni?"* joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Tämän syksyn barometrissa nuorilta kysyttiin heidän suhdettaan huumeiden käyttöön ja siihen onko myös huumeiden käyttö jokaisen oma henkilökohtainen asia.

Kaikista barometriin vastanneista nuorista 40 % oli esitetyn väitteen *"Huumeiden käyttö on jokaisen oma henkilökohtainen asia?"* kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Kolmasosa kaikista vastanneista oli puolestaan täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen. Miehet katsovat naisia useammin

huumeiden käytön jokaisen henkilökohtaiseksi asiaksi. Miehistä huumeiden käyttöä jokaisen omana henkilökohtaisena asiana kaikista vastanneista piti 45 %. Naisista puolestaan huumeiden käyttöön vastaavalla tavalla suhtautui runsas kolmannes (36 %) vastanneista.

Huumeiden käytön henkilökohtaisuus korostuu myös nuoremmissa ikäryhmissä. Ikäryhmässä 15 – 19 –vuotta jo lähes puolet (48 %) vastanneista piti huumeiden käyttöä jokaisen omana henkilökohtaisena asiana. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta huumeiden käytön katsoi jokaisen henkilökohtaiseksi asiaksi kolmannes vastanneista. Barometriin haastatellussa vertailuryhmässä huumeiden käyttöä ei nähdä enää yksilön omana tai henkilökohtaisena asiana. Vertailuryhmässä (30 –64 –vuotta) huumeiden käytön jokaisen omaksi henkilökohtaiseksi asiaksi näki runsas viidennes vastanneista.

Eroja suhtautumisessa huumeiden käytön henkilökohtaisuuteen tuli myös palkansaajien, työttömien ja toisaalta koululaisten/opiskelijoiden välille. Palkansaajanuorista huumeiden käytön katsoi jokaisen omaksi henkilökohtaiseksi asiaksi 36 % vastanneista, koululaisista ja opiskelijoista henkilökohtaisuutta korosti puolestaan 43 % vastanneista. Työttömien tai lomautettujen nuorten joukossa puolestaan 46 % vastanneista piti huumeiden käyttöä jokaisen omana henkilökohtaisena asiana. Koulutustaustan kautta tarkasteltuna huumeiden käytön henkilökohtaisuus korostuu vailla mitään koulutusta olevien nuorten keskuudessa. Näistä puolet piti asiaa jokaisen omana henkilökohtaisena ratkaisuna. Korkeakoulututkinnon suorittaneista puolestaan vain joka kymmenes nuori piti huumeiden käyttöä henkilökohtaisena asiana. Sama koulutustaustan ero tuli näkyviin myös vertailuryhmässä. Vertailuryhmän vailla mitään ammatillista koulutusta olevista vastaajista huumeiden käyttöä piti jokaisena omana asiana lähes kolmannes vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vertailuryhmän jäsenistä vastaavalla tavalla ajatteli kuusi prosenttia vastanneista.

"Huumeiden käyttö on mielestäni jokaisen oma henkilökohtainen asia?"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	23%	18%	23%	34%	2%
miehet	28%	17%	23%	31%	1%
naiset	18%	19%	24%	37%	2%
15 – 19 –vuotta	26%	22%	20%	31%	1%
25 – 29 –vuotta	21%	11%	26%	40%	1%
palkansaajat	22%	15%	26%	37%	1%
koulul/opisk	24%	19%	23%	32%	2%
työttömät	25%	21%	17%	32%	6%
vertailuryhmä	11%	12%	20%	56%	2%

Aiemmissä barometreissä nuoret ovat suhtautuneet selkeän kriittisesti huumeisiin ja niiden käyttöön. Kriittisyys huumeita kohtaan näkyy myös tämän

syksyn barometrissä nuorten suhtautuessa kohtuullisen kielteisesti oman lähipiirinsä huumeiden käyttöön. Nuorille esitettiin väite ”Olen valmis hyväksymään lähipiirissäni (perheessä tai kaveripiirissä) huumeiden käytön?”. Jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen suhteen kaikista vastanneista oli lähes joka yhdeksäs nuori (87 %). Miehet ovat naisia valmiimpia hyväksymään huumeiden käytön omassa lähipiirissään. Miehistä huumeiden käytön joko perheessään tai kaveripiirissään oli valmis hyväksymään 15 % vastanneista. Naisista huumeiden käytön lähipiirissään oli valmis hyväksymään joka kymmenes vastanneista.

Huumeiden käytön hyväksymiseen omassa lähipiirissään vaikuttaa myös vastaajan ikä. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 – 19 –vuotta) 13 % vastanneista oli valmis hyväksymään huumeiden käytön kaveripiirissään. Vastaavasti omassa lähipiirissään huumeiden käyttöön suhtautui ikäryhmässä 25 – 29 –vuotta joka kymmenes vastanneista. Vertailuryhmän kaikista vastanneista huumeiden käytön hyväksyi lähipiirissään kaksi prosenttia vastanneista. Kriittisimmin huumeiden käyttöön perheessä tai kaveripiirissä suhtauduttiin 45 – 49 –vuotiaiden joukossa, joista ainoastaan prosentti oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen kanssa.

Palkansaajien, työttömien ja opiskelijoiden välille saadaan eroja, kun tarkastellaan ehdottoman kielteisesti lähipiiriin huumeiden käyttöön suhtautuvien osuuksia. Palkansaajista ehdottoman kielteisesti lähipiiriin huumeiden käyttöön suhtautui 77 % vastanneista. Vastaavasti työttömistä tai lomautetuista nuorista lähipiiriin huumeiden käyttöön suhtautui 72 % vastanneista. Opiskelijoiden ja koululaisten joukossa ehdottoman kielteisesti suhtautuvien osuus oli puolestaan 69 % vastanneista.

”Olen valmis hyväksymään lähipiirissäni (perheessä tai kaveripiirissä) huumeiden käytön?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	3%	9%	15%	72%	1%
miehet	5%	11%	15%	67%	1%
naiset	0%	8%	14%	77%	1%
15 – 19 –vuotta	3%	11%	16%	70%	0%
25 – 29 –vuotta	3%	8%	12%	76%	1%
vertailuryhmä	1%	2%	5%	92%	1%

Nuorilta kysyttiin myös heidän suhtautumistaan julkisuuden henkilöiden huumeiden käyttöön. Barometrin antaman tuloksen mukaan nuoret eivät ole juurikaan valmiimpia hyväksymään julkisuuden henkilöiden kuin oman kaveripiirinsäkään huumeiden käyttöä. Kaikista barometriin vastanneista nuorista 85 % oli esitetyn väitteen ”Hyväksyn julkisuuden henkilöiden (idolien) huumeiden käytön?” suhteen joko täysin tai jokseenkin eri mieltä. Suhtautumisessa julkisuuden henkilöiden huumeiden käyttöön tuli esiin samat erot eri vastaajaryhmien kesken kuin suhtautumisessa oman lähipiiriin huumeiden käyttöön.

Miehistä julkisuuden henkilöiden huumeiden käytön hyväksyi barometrin mukaan 17 % vastanneista. Naisista puolestaan joka kymmenes oli valmis hyväksymään julkisuuden henkilöiden tai idoliensa huumeiden käytön.

Nuorimmassa ikäryhmässä julkisuuden henkilöiden huumeiden käytön oli valmis hyväksymään 16 % vastanneista. Vanhimmassa ikäryhmässä (25 – 29 –vuotta) puolestaan julkisuuden henkilöiden huumeiden käytön hyväksyi joka kymmenes vastanneista. Vertailuryhmässä (30 – 64 –vuotta) julkisuuden henkilöiden huumeiden käytön hyväksyi enää neljä prosenttia vastanneista. Nuorista palkansaajista ehdottoman kielteisesti julkisuuden henkilöiden tai idoliensa huumeiden käyttöön suhtautui 74 % vastanneista. Vastaavasti idoliensa huumeiden käyttöön koululaista tai opiskelijoista suhtautui kaksi kolmasosaa vastanneista.

”Hyväksyn julkisuuden henkilöiden (’idolien’) huumeiden käytön?”

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	4%	9%	15%	70%	2%
miehet	6%	11%	15%	66%	2%
naiset	2%	7%	15%	74%	2%
15 – 19 –vuotta	5%	10%	15%	68%	2%
25 – 29 –vuotta	4%	7%	13%	75%	1%
palkansaajat	5%	7%	12%	74%	2%
koulul/opisk	5%	10%	17%	66%	2%
työttömät	3%	8%	18%	65%	6%
vertailuryhmä	1%	3%	5%	90%	2%

6.5. Huumeiden käyttö

Nuorilta kysyttiin myös sitä, pitävätkö he omalla kohdallaan mahdollisena huumeiden käyttöä tai niiden kokeilua. Syksyn 1997 barometriin haastatelluista nuorista kolme prosenttia ilmoitti kokeilleensa huumeita viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana. Tämän syksyn barometrissä nuorille esitettiin kysymys *”Pidätkö mahdollisena (tai todennäköisenä), että itse käyttäisit tai kokeilisit huumeita, jos sinulle niitä tarjottaisiin?”*.

Kaikista barometriin vastanneista nuorista 87 % ilmoitti pitävänsä täysin mahdollisena tai epätodennäköisenä omalla kohdallaan huumeiden käyttöä tai niiden kokeilua. Seitsemän prosenttia vastanneista katsoi käytön tai kokeilun riippuvan tilanteesta. Kaksi prosenttia kaikista vastanneista puolestaan ilmoitti pitävänsä omalla kohdallaan mahdollisena tai todennäköisenä huumeiden käyttöä tai kokeilua, jos niitä vain tarjotaan.

Huumeiden mahdolliseen käyttöön tai kokeiluun naiset ja miehet suhtautuivat eri tavoin. Naisista ehdottomasti ei huume kokeiluille tai käytölle ilmoitti sanovansa 91 % vastanneista. Miehistä yhtä kielteisesti huumeiden käyttöön tai kokeiluun suhtautui 83 % vastanneista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna kriittisim-

min huumeiden käyttöön tai niiden kokeiluun suhtautuivat nuorimmat barometriin haastatellut. Ikäryhmässä 15 – 19 –vuotta 90 % vastanneista ilmoitti pitävänsä omalla kohdallaan täysin mahdollisena huumeiden käyttöä tai niiden kokeilua. Puolestaan 20 – 24 –vuotiaiden joukossa yhtä kriittisesti huumeiden käyttöön ja kokeiluun suhtautui 84 % vastanneista. Vanhimmissa barometriin haastellussa ikäryhmässä (25 – 29 –vuotta) ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön ja niiden kokeiluun suhtautui 88 % vastanneista.

Yhteiskunnallisen aseman kautta tarkasteltuna palkansaajista ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön suhtautui omalla kohdallaan 87 % vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista ehdottoman kielteisen kannan huumeiden käyttöä tai kokeilua kohtaan ilmaisi 85 % vastanneista ja koulu-laista tai opiskelijoista 88 % vastanneista.

Asuinpaikan mukaan tarkasteltuna suhtautuminen mahdolliseen kokeiluun tai käyttöön on kielteisintä haja-asutusalueilla. Maaseudun haja-asutusalueilla asuvista nuorista ehdottoman kielteisesti huumeiden kokeiluun tai käyttöön omalla kohdallaan suhtautui 93 % vastanneista. Lähes yhtä kielteisesti huumeiden käyttöön tai niiden kokeiluun suhtautuivat taajamissa tai asutuskeskuksissa asuvat nuoret, joista yhdeksän nuorta kymmenestä ilmoitti sanovansa ehdottomasti ei huumeiden käytölle ja kokeilulle. Kaupunkilähiöissä tai esikaupunkialueilla asuvista nuorista ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön ja kokeiluun suhtautui 85 % vastanneista. Kaupunkien keskustoissa kielteisesti suhtautuvien nuorten osuus oli puolestaan 83 %. Kaupunkien keskustoissa asuvien nuorten kohdalla joka kymmenes vastanneista ilmoitti käytön tai kokeilun riippuvan tilanteesta. Maaseudun haja-asutusalueilla asuvista nuorista vastaavasti kolme prosenttia ilmoitti käytön ja kokeilun riippuvain tilanteesta

”Pidätkö mahdollisena (tai todennäköisenä), että itse käyttäisit tai kokeilisit huumeita, jos sinulle niitä tarjottaisiin?”

	kyllä	ehkä	riippuu tilanteesta	ehdottomasti ei	EOS
kaikki	2%	4%	7%	87%	0%
miehet	3%	5%	9%	83%	0%
naiset	2%	3%	4%	91%	1%
15 – 19 –vuotta	2%	5%	3%	90%	0%
20 – 24 –vuotta	3%	3%	10%	84%	0%
25 – 29 –vuotta	2%	3%	7%	88%	1%
palkansaajat	2%	2%	8%	87%	1%
koulul/opisk	3%	6%	4%	88%	0%
työttömät	3%	3%	8%	85%	1%

6.6. Huumevalistus vaikuttaa

Nuorten kriittiseen tai kielteiseen suhtautumiseen huumeiden käyttöä tai kokeilua kohtaan näyttää vaikuttavan osaltaan huumevalistus. Kaikista syksyn 1999 barometriin vastanneista nuorista 72 % ilmoitti huumevalistuksen vaikuttaneen heidän kielteiseen suhtautumiseensa huumeaineita ja niiden

käyttöä kohtaan. Huumevalistus vaikuttaa erityisesti naisiin. Barometriin vastanneista naisista huumevalituksen vaikutusta heidän kielteiseen suhtautumiseensa korosti 74 % vastanneista. Miesten kohdalla huumevalituksen vaikuttavuuden tunnusti omalla kohdallaan 69 % vastanneista. Miesten kohdalla 15 % vastanneista puolestaan katsoi, ettei huumevalituksella ole ollut lainkaan vaikutusta heidän asennoitumiseensa huumeiden käyttöä kohtaan.

Huumevalituksen vaikutus korostuu myös nuoremmissa ikäryhmissä. 15 – 19-vuotiaiden keskuudessa 80 % vastanneista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen ”Huumevalistus on vaikuttanut kielteiseen suhtautumiseeni aineiden käyttöön?”. Puolestaan 20 – 24 –vuotiaiden sekä 25 – 29 –vuotiaiden keskuudessa kaksi kolmasosaa vastanneista korosti huumevalituksen merkitystä kielteiseen asennoitumiseensa.

Huumevalituksen merkitystä korostivat myös koululaiset ja opiskelijat. Näistä 77 % oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Palkansaaajista sekä työttömistä tai lomautetuista nuorista huumevalituksen vaikuttavuuden omalle kohdallaan tunnusti runsas kaksi kolmasosaa vastanneista.

Nuorten kielteistä suhtautumista huumeita kohtaan peilattiin myös eri kysymysvaihtoehtojen kautta. Ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön tai keiluun suhtautuneet nuoret saivat arvioida kielteisen suhtautumisensa perustamista huumeiden terveyshaittojen, käytön rangaistavuuden, huumeiden soveltumattomuudella elämäntapaan, kaveripiiriin kielteisen asennoitumisen, huumeiden koulumenestystä heikentävän vaikutuksen, käytön kalleuden sekä huumevalituksen suhteen.

Nuorten kielteiseen asennoitumiseen vaikuttaa ennen muuta huumeiden terveyshaittojen tiedostaminen. Lähes 90 % vastanneista ilmoitti huumeiden terveyshaittojen vaikuttavan erityisen paljon heidän kielteiseen suhtautumiseensa huumeiden käyttöä kohtaan. Barometriin vastanneista miehistä huumeiden terveyshaittojen ilmoitti vaikuttavan paljon omaan kielteiseen suhtautumiseensa 84 % vastanneista. Naisista puolestaan 89 % ilmoitti huumeiden terveyshaittojen tiedostamisen vaikuttavan erityisen paljon kielteiseen asennoitumiseen huumeiden käyttöä kohtaan.

Terveyshaittojen ohella nuorten kielteiseen suhtautumiseen vaikuttaa huumeiden soveltumattomuus yleiseen elämäntapaan. Kaikista vastanneista 86 % katsoi huumeiden soveltumattomuuden elämäntapaan vaikuttavan paljon heidän kielteiseen suhtautumiseensa huumeiden käyttöä kohtaan. Elämäntavan kohdalla eroja miesten ja naisten välillä ei juurikaan tullut. Sen sijaan eri ikäryhmissä elämäntavan merkitys suhtautumisessa huumeisiin koetaan hieman eri tavoin. Nuorimmassa ikäryhmässä 81 % katsoi huumeiden soveltumattomuuden omaan elämäntapaansa vaikuttavan paljon myös kielteiseen asennoitumiseen itse huumeita ja niiden käyttöä kohtaan. Vanhimmassa ikäryhmässä puolestaan elämäntavan vaikutusta kielteiseen suhtautumiseen korosti yhdeksän kymmenestä vastanneesta.

Terveyshaittojen sekä oman elämäntavan jälkeen nuoret korostivat kielteisen suhtautumisensa perustuvan huumeiden käytön vaikutuksilla menestykseen koulussa tai työssä sekä riittävällä tiedolla huumeiden haitoista. Kaikista vastanneista 72 % ilmoitti omaan kielteiseen suhtautumiseensa vaikuttavan paljon huumeiden käytön vaikutusten näkymisen koulussa tai töissä. Riittävän

tiedon saanti huumeiden haitoista vaikutti kielteisen suhtautumisen muodostumiseen paljon 70 %:lla vastanneista.

”Vaikuttavatko seuraavat asiat kielteiseen suhtautumiseesi (huumeiden käyttöä tai kokeilua kohtaan) paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?”

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
Huumeet ovat terveydelle haitallisia	87%	9%	2%	2%	1%
Huumeet eivät sovellu elämäntapaani	86%	8%	2%	3%	1%
Huumeiden käyttö heikentää menestystä koulussa tai työssä	72%	15%	5%	7%	1%
Olen saanut riittävästi tietoa huumeiden haitoista	70%	21%	3%	4%	1%

Kielteiseen suhtautumiseen vaikuttaa myös nuorten kaveripiiri. Jos kaveripiirissä ei suosita huumeita, niin 60 % barometriin vastanneista nuorista ilmoitti sen vaikuttavan paljon omaan kielteiseen asennoitumiseensa. Yli puolet (58 %) vastanneista ilmoitti myös huumeiden käytön kalleuden vaikuttavan paljon omaan kielteiseen asennoitumiseensa huumeiden käyttöä kohtaan.

Käytön kalleutta kielteisen asennoitumisen taustalla korostivat miehet naisia useammin. Miehistä lähes kaksi kolmasosaa (64 %) katsoi käytön kalleuden vaikuttavan paljon kielteiseen suhtautumiseen huumeiden käyttöä tai kokeilua kohtaan. Naisista käytön kalleuden kohdalla yli puolet (53%) ilmoitti sen vaikuttavan paljon kielteiseen asennoitumiseen. Nuorimmassa ikäryhmässä myös kalleus nousi esiin kielteisen suhtautumisen perusteena. 15 – 19 – vuotiaista 61 % ilmoitti huumeiden käytön kalleuden vaikuttavan paljon omaan kielteiseen suhtautumiseen huumeita kohtaan. Vanhimmassa ikäryhmässä puolestaan käytön kalleutta kielteisen suhtautumisen taustalla korosti 55 % vastanneista.

Huumeiden käytön rangaistavuuden kaikista vastanneista puolestaan 40 % katsoi vaikuttavan paljon kielteiseen suhtautumiseen huumeita kohtaan. Miehistä käytön rangaistavuuden katsoi vaikuttavan omaan kielteiseen suhtautumiseensa 44 % vastanneista. Naisista huumeiden rangaistavuuden koki vaikuttavan paljon omaan kielteiseen asennoitumiseen huumeita kohtaan 38 % vastanneista

Käytön rangaistavuus vaikuttaa myös palkansaajien asennoitumiseen. Näistä 42 % katsoi huumeiden käytön rangaistavuuden vaikuttavan omaan kieltei-

seen asennoitumiseensa. Työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla rangaistavuuden ilmoitti 36 % vastanneista vaikuttavan paljon kielteiseen asennoitumiseensa huumeita kohtaan.

”Vaikuttavatko seuraavat asiat kielteiseen suhtautumiseesi (huumeiden käyttöä tai kokeilua kohtaan) paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?”

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
Kaveripiirissä ei suosita huumeita	60%	18%	5%	16%	1%
Huumeiden käyttö on kallista	58%	14%	5%	21%	2%
Huumeiden käyttö on rangaistavaa	40%	26%	11%	22%	1%

Annetuista vaihtoehdoista barometriin haastatellut nuoret saivat valita myös kaikkein eniten kielteiseen suhtautumiseensa vaikuttavan tekijän. Kaksi kolmasosaa vastanneista nuorista mainitsi huumeiden terveydelle haitallisten vaikutusten vaikuttavan eniten omaan kielteiseen suhtautumiseensa huumeiden käyttöön tai niiden kokeiluun. Naisista huumeiden terveyshaitat kielteisen suhtautumisen syyksi nosti 69 % vastanneista ja miehistä 61 %. Seuraavaksi useimmin nuoret mainitsivat kielteiseen suhtautumiseen vaikuttavan oman elämäntapansa sekä sen, ettei tuohon elämäntapaan kuulu huumeiden käyttö. Elämäntapansa nosti huumeiden käytön esteeksi vajaa viidennes (18 %) vastanneista. Miehet katsoivat naisia useammin juuri elämäntavan olevan kielteisen suhtautumisen taustalla. Miehistä viidennes ilmoitti huumeiden kuulumattomuuden elämäntapaansa merkitsevän kielteistä suhtautumista niiden käyttöön ja kokeiluun. Naisten kohdalla elämäntapaan liittyvät seikat kielteisen suhtautumisen keskeisimmäksi syyksi nosti 16 % vastanneista.

Muut annetut vaihtoehdot jäivät selvästi kahden muun taakse. Joka kymmenes vastanneista piti huumeiden haitoista saamaansa tietoa syynä kielteiseen suhtautumiseensa. Kolme prosenttia katsoi huumeiden koulumenestystä heikentävän vaikutuksen olevan keskeisin kielteisen suhtautumisen taustalla olevista tekijöistä. Huumeiden käytön rangaistavuuden syyksi omalle kielteiselle asennoitumiselleen nosti vain prosentti barometriin vastanneista nuorista.

NUORISOBAROMETRI 2 / 99

n. 1000 15-29 -v. haastateltavaa

KULTTUURIBAROMETRI 1999

n. edellisen lisäksi n. 1000 30-64 v. haastateltavaa

N* kysytään vain nuorilta

1. Mikä on ammatillinen koulutuksesi
Oletko suorittanut:
 - 1) Ammatillisen koulun
 - 2) Ammatillisen opiston tai ammattikorkeakoulun
 - 3) Korkeakoulututkinnon
 - 4) Ei mitään mainituista

2. Oletko suorittanut ylioppilastutkinnon? **N***
 - 1) Kyllä
 - 2) Ei

3. Entä vanhempiesi koulutus? **N***
Onko isäsi suorittanut tutkinnon:
 - 1) Ammattikoulussa
 - 2) Ammatillisessa opistossa
 - 3) Korkeakoulussa
 - 4) Ei tutkintoa
 - 5) Ei isää/EOS

4. Onko äitisi suorittanut tutkinnon: **N***

5. Opiskeletko parhaillaan jossain oppilaitoksessa tai oletko jossain muussa ammatillisessa koulutuksessa?
N*
 - 0) Ei opiskele/käy koulua
 - 1) Peruskoulussa
 - 2) Lukiossa
 - 3) Ammattikoulussa
 - 4) Ammattiopistossa
 - 5) Yliopistossa, korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa
 - 6) Työvoima- tai työllisyyskoulutuksessa
 - 7) Oppisopimuskoulutuksessa
 - 8) EOS

6. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten nykyistä tilannettasi?
 - 1) palkansaaja
 - 2) yrittäjä tai avustava perheenjäsen yrityksessä
 - 3) työtön tai lomautettu
 - 4) koululainen tai opiskelija
 - 5) varusmies
 - 6) sairaus-, työkyvyttömyys- tms. eläkkeellä
 - 7) kotityötä tekevä
 - 8) vai teetkö jotakin muuta

7. Mikäli Suomen kansantalouteen tulee liikkumavaraa, niin olisiko mielestäsi panostettava seuraaviin asioihin paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan
 - 1) Liikunta- ja urheiluharrastuksiin
 - 2) Nuorisotyöhön
 - 3) Kirjastotoimeen
 - 4) Museoihin
 - 5) Musiikkiharrastuksiin
 - 6) Teatteriharrastuksiin
 - 7) Kuvataideharrastuksiin

8. Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väitteiden suhteen (täysin samaa mieltä, joksinkin samaa mieltä, joksinkin eri mieltä, täysin eri mieltä, EOS)
- 1) Ulkomaalaiset ovat monipuolistaneet suomalaista kulttuuria
 - 2) Kansainvälistyvässä maailmassa kulttuuri vahvistaa kansallista identiteettiä
 - 3) Tunnen ylpeyttä suomalaisen kulttuurielämän saavutuksista
 - 4) Graffitit ja julkisten rakennusten töhrintä ovat ilmaus nuorten luovuudesta
 - 5) Minulla ei riitä aikaa käydä kulttuuritilaisuuksissa (teatteriesitykset, konsertit, näyttelyt yms.)
 - 6) Kirjastojen palvelut ja kokoelmat vastaavat odotuksiani ja tarpeitani
 - 7) Kulttuuripalveluiden (teatteriesitysten, konserttien, näyttelyiden yms.) sisältö vastaa odotuksiani ja tarpeitani
 - 8) Kulttuuripalveluiden (teatteriesitysten, konserttien, näyttelyiden yms.) lippujen hinnat ovat liian korkeita
9. Julkisten palvelujen kohdalla on keskusteltu palvelujen maksullisuudesta. Pitäisikö käyttäjien mielestäsi maksaa seuraavista palveluista paljon nykyistä enemmän, jonkin verran nykyistä enemmän, nykyistä vähemmän, vai pitäisikö palvelujen olla maksuttomia
- 1) Liikuntapalvelut ja -harrastukset
 - 2) Nuorisotoimen palvelut
 - 3) Kirjastopalvelut
 - 4) Museoiden näyttelyt
 - 5) Musiikkiesitykset ja -harrastukset
 - 6) Teatteriesitykset ja -harrastukset
 - 7) Kuvataidenäyttelyt ja -harrastukset
10. Ovatko seuraavat asiat elämäsi ja vapaa-ajan viettosi kannalta erittäin tärkeitä, melko tärkeitä, vain vähän tärkeitä vai ei lainkaan tärkeitä?
- 1) Oopperaesitykset ja juhlat
 - 2) Taidemuseot ja taidenäyttelyt
 - 3) Teatteriesitykset
 - 4) Sinfonia- ja kamarimusiikkiesitykset
 - 5) Rock-konsertit
 - 6) Kirjastojen palvelut
 - 7) Television suomalaiset sarjaohjelmat ja suomalaiset elokuvat
 - 8) Television amerikkalaiset sarjaohjelmat ja amerikkalaiset elokuvat
 - 9) Kulttuurihistorialliset museot ja näyttelyt
11. Seuraavassa on lueteltu eri asioita. Kuinka ne mielestäsi auttavat sinua jaksamaan työ- tai opiskeluelämässä. Auttavatko ne jaksamaan paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?
- 1) Konsertit ja musiikkiesitykset
 - 2) Kirjastojen palvelut
 - 3) Teatteriesitykset
 - 4) Urheilukilpailujen seuraaminen
 - 5) Liikuntaharrastukset
 - 6) Television viihdeohjelmat
 - 7) Museoiden näyttelyt
 - 8) Ravintolapalvelut
12. Kuinka useasti olet viimeisen vuoden aikana käynyt seuraavissa kulttuuritilaisuuksissa tai -laitoksissa (viisi kertaa tai useammin, kolme kertaa, kerran vai et kertaakaan)
- 1) Konserteissa ja musiikkiesityksissä
 - 2) Teatteriesityksissä
 - 3) Museoiden näyttelyissä
 - 4) Kirjastossa
 - 5) Urheilukilpailuissa
 - 6) Taidenäyttelyissä
 - 7) Oopperassa
 - 8) Elokuvissa

13. Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väitteiden kanssa? (täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä, EOS)
- 1) Huumeiden saatavuus on tänä päivänä helppoa?
 - 2) Säännöllinen kannabistuotteiden käyttö on haitallisempaa terveydelle kuin tupakointi?
 - 3) Huumeiden käyttö on mielestäni jokaisen oma henkilökohtainen asia?
 - 4) Kannabiksen kokeiluun liittyy riski "jäädä koukuun" (tulla huumeiden säännölliseksi käyttäjäksi)
 - 5) Olen valmis hyväksymään lähipiirissäni (perheessä ja / tai kaveripiirissäni) huumeiden käytön?
 - 6) Hyväksyn julkisuuden henkilöiden / "idolien" huumeiden käytön?
 - 7) Huumeaineet ovat muodostuneet vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi?
 - 8) Huumeaviestus on vaikuttanut kielteiseen suhtautumiseeni aineiden käyttöön?
 - 9) Kannabistuotteiden käytöstä ei pitäisi antaa lainkaan rangaistuksia?
14. Jos et käytä huumeita, niin vaikuttaako seuraavat asiat kielteiseen suhtautumiseesi paljon, jonkin verran vähän vai ei lainkaan? **N***
- 1) huumeet ovat terveydelle haitallisia
 - 2) huumeiden käyttö on rangaistavaa
 - 3) huumeet eivät sovellu elämäntapaani
 - 4) kaveripiirissäni ei suosita huumeita
 - 5) huumeiden käyttö heikentää koulumenestystä / työkykyä
 - 6) huumeiden käyttö on kallista
 - 7) olen saanut riittävästi tietoa huumeiden haitoista
15. Mikä edellä luetelluista vaikuttaa eniten kielteiseen suhtautumiseesi? **N***
16. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuinpaikkaasi:
- 1) Maaseudun haja-asutusalue tai kylä
 - 2) Taajama tai asutuskeskus
 - 3) Kaupunkilähiö tai esikaupunkialue
 - 4) Kaupungin keskusta